

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23971
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	109
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 109

RUSH
TO
SAPINDA

rush vb प्रवह् प्रवहते

MBh—स्यन्द cl 1

(Dhātup 18.22) स्यन्दते (ep. and m.c. also स्यन्दति)

RV, etc—निरी निरिणाति, निरिणीते

RV 9.14.

.14 — (as a wolf on his prey) अवलुप P Ā.

to rush after अनुप्रधाव RV 10.145.6, etc to

r. against प्रत्युपद्र प्रत्युपद्रवति

MBh, Pañcat—

प्रद्रु प्रद्रवति

(ep. also प्रद्रवेत)

(acc) MBh, R—धाव cl 1 धावति, धावते

(acc) MBh, R, प्रतिधावति, प्रतिधाक्ते

Kathās

to r. along परावत् प्ररापतति

Kād → तक्

cl 2 तक्ति

RV 9.16.1

to r. among निवी

(loc) RV

to r. at उपद्रु उपद्रवति

RV 2.30.3, 4.16.1, AV

7.73.6, 18.2.23, TS, ChUp, समाद्रु समाद्रवति (ep. xks)

also समाद्रवते) MBh, R → वस् RV 8.70.10, 8.4.8,

1.51.3, 6.11.6 (?) 1.174.3, अनु वस् (only

अनुवावसे) RV 8.4.8 to r. down अवे अवेति AV

11.10.8 to r. down upon आवे १ (acc) to r. down

upon with a loud cry अवक्रन्द a us (acc) RV 9.75.3 to

r. forth प्रविज् (only Ā) RV 10.111.9 - विनिष्पत्

विनिष्पत्ताति MBh, R, etc to r. full upon समभिद्रु

समभिद्रवति (ep. also समभिद्रवते) Nir, MBh, etc

to r. in आपत् आपताति RV, AV, ŚBr, Hariv,

Ragh, etc to r. into अभ्याविश (acc) MBh 7.58.12

to r. on आपत् आपताति RV, AV, ŚBr,

Hariv, Ragh, etc , पत् al 1 (Dhātup 20.15)

पतति (ep. also पतते } RV, etc , पत् caus

पातयते RV 8.46.8 — प्रभृ प्रभरते RV —

प्राहि प्राहिणुते , प्राहिण्वते RV to r. out

निष्पत् निष्पतति

~~उन्वह्~~ ~~उन्वह्यति~~ RV, etc — उन्वह् उन्वह्यति

MBh to r. out of समुत्पत् समुत्पतति MBh to

r. over अनिधाक् to r. through विपत् विपतति

RV 1.168.6 .to r. to and fro परिपत् परिपतति

RV, etc to r. together (in battle) संहन् Ā RV 7.

56.22 — (in a friendly manner) सम्पत् सम्पत्ति

RV, etc , (in a hostile manner) सम्पत् सम्पत्ति

RV, etc to r. towards अभिपत् , अभ्यापत् (acc)

without or with प्रति) MBh, Kathās — अभिप्रद्व (acc)

MBh — समाधाव् समाधावति, समाधावेत् MBh, Hariv

to r. towards with violence आधुनय Nom Ā RV 3.55.

16 to r. upto अभ्युत्पत् (acc) Hariv, Kathās to r.

upon समुत्पत् समुत्पत्तति Kam → निपत् निपत्तति

ep. also निपत्ते Ratnāv, Kathās → अभिधाव्

अभिधावति RV, etc , प्रतिधाव् प्रतिधावति,

प्रतिधावते (acc) MBh, R , प्रधाव् प्रधावति,

प्रधावते Kathās , विधाव् विधावति

Bhatt , प्रत्याद्रु प्रत्याद्रवति (acc) MBh ,

प्रद्रु प्रद्रवति (ep. also प्रद्रवते) (acc) MBh, R

समुपद्रु समुपद्रवति_x (ep. also समुपद्रवते

(२२२) उपप्लु उपप्लवति

समाप्लु समाप्लवते

(२२३) उपेप्र

उपप्लायते (for उपप्रायते) १.१०.१४, २० —

अभिहा Kāṭh, AitBr — उपक्रम उपक्रामति

(probably उपक्रमति) उपक्रमते (only P. by १२६ on

Fig 1.3.72 & 41) १२६ १३ —, उपेप्र उपेप्रेति —,

उपागा उपागाति

१.३.७३, १०.७३.५,

उपेप्र, Kāṭh, AitBr — उपेष् परिधृष् परिधृष्यति

प्रतिमृ प्रतिहरति

, विसृ

1 (acc) — सम्प्रह सम्प्रहरति, सम्प्रहरेत्

(acc, loc) to r. violently upon समापत् समापत्ति

etc., etc.

rush n वेगः

शर, शर - श्रोतस n शर,

Pur, Sarvad, श्रोतस

(170) - सर्गः - प्रसवः

AitBr.

onward rush प्राप्ति r the ry. of an arrow

शरप्रवेगः MBh, R.

रुक्ष n इष्णिका

AV 7.56.4, 12.2.54, ŚBr, Kauś,

R, Ragh, etc — मृदुपत्रः L.

a handful of rush s विष्टरः विष्टरः, विष्टरः

विष्टरः of r. राविष्टरः

mfn Heat

a kind of large

महोपाट्यालः

a kind of r. grass मुञ्जः ŚBr, etc

a kind of r. मुञ्जकः VarBrS (v.l. for मौञ्जक) over

मुञ्जवत् mfn Nir a articular sort

वधकः AV, ŚBr 'r.-clothed' (N. of Śiva)

(N. of Śiva) मुखवासम् m MBh.

rushed forth विनिष्पतितं mfn MBh, R r. togeth-

et सम्पतित mfn AV r. upon समभिद्रुत mfn MBh.

one who rushes quickly स्पन्दित rfn IV.

'rushing' (a bird, bird of prey) तक्रन m RV 1.26

2 — तत्तुराण RV 9.95.3.

rushing adj एत f(आ and एनी RV 4.1.50) —

मूर RV 3.43.6 — शुष्मिन् RV — रयन्द्र R.

r.
having chariots वेषथ RV 5.61.13 not r.

accusative अनभ्यवचारुक् RV 1.1.10 not r. forward अजू

r. about पर्यापतन् r(अग्नी RV 3.1.1 r.

लकु W 2.27.52, लरु W 2.52.5, 2.52.1 & 2.15

r. also in a district रथजूटि r. 1 in a district

(is the east wind) व्यावर्तिन r. 1 in a district अवक्रक्षिन्

W 2.1.2 r. 1 in a district लोभाभिपातिन् r. 1 in उपनिपातिन्

W 2.5 r. 1 in a district पृतनाज् W (1.5 r. 1.

पृतनाजि) r. 1 in a district रन्ध्रोपनिपातिन् r. 1

उपप्रुत् W 2.71.2 r. 1 in आपात्य (1.7 r. 1.

(2) 3.15 — आतुजि W 7.12.12 — प्रतक्वन् —

प्रयत्नः r. nat निष्पत्तिषु r. to पृतनाज

(r. nat पृतनाजि) r. nat आपातिक → समभिद्रुत

r. nat जज्ञत्त्यः r. nat आपस (r. nat) (r. nat)

16) RV 5.52.6.

r. nat प्रक्रन्द r. nat (r. nat)

or प्राचिक्रदते) RV 9.77.1.

rushing n (of the wind) शुष्मः

RV, AV —

स्वन्दनम्

Nir, Śipk, ~~ṣ~~ Vhāshāp.

(prob) 'rushing along' (N. of Agni) वक्षणः r.

away अवतरणम् r. forth विनिष्पातः BhP r. of

water दौदस n (Naigh 1.12) RV r. on अवस्कन्दनम्

(प्रति) Kpr r. out निष्पतनम् R , विनिष्पातः BhP

r. together सम्पातः (ifc f आ) MBh, Kāv, etc r.

upon प्रतिधावनम् MBh, (प्रतिबाधन) निपातः Mn,

MBh, etc , आपातः

Mn, Kum, Ragh, etc , (as of a

wolf) अवलुम्पन्म

MBh 1.55.86. zazazzzz

so as to rush into one's house after the other

गेहानुप्रपातम् , गेहवस्कन्दम्

ind Pāṇ 3.4.56, ५

Kāś

rust n कालिका VarBrS — (on a mirror)

विप्लवः Kir 2.26.

rust of iron मण्डुरम् L — लोहजम्, लोहम्,

(लोहमलम् L, लोहरजस n Suśr, लोहचूर्णम् — VarBrS,

लोहसिंहानिका Bhpr , लोहजम् L, लोहजम्,

लोहमलम् L , लोहकिट्टक Suśr — किट्टः Suśr ,

अयःकिट्टम् L , किट्टालः L — सिंहानम् L,

सिद्धाणः KātyŚr, Sch, — कृष्णचूर्णम् L — धूर्तम् L,

— पात्रटारः (only L) → सेति f L → शिङ्गणम्

L → शूलघातनम् L → वरणम् L.

rustic adj ग्रामीण Bhpr, ++ ग्राम्य MBh

12.4069, R 3 f, BhP 4.6, ग्रामिन W, ग्रामजात W

ग्रामिकः W, ग्रामस्थ W, आनुग्रामिक Paṇ .

not rustic अग्राम्य the condition of a rustic

(grāmika) ग्रामिक्यम् g पुरोहितादि the life of a

r. (grāmika) ग्रामिक्यम् g पुरोहितादि a r. by

ग्रामिपुत्रः Na1 13.23 r. language अश्लीलम् Daś,

Sāh, etc , अश्लीलता, अश्लीलत्वम् Sāh, etc r.

speech ग्राम्यता Sāh, ग्राम्यत्वम् Sāh, Vām 3.2.12,

ग्राम्यम् w.

rustle vb मर्मराय Nom मर्मरायते Ragh,

Sch, (as the leaves of a tree in the wind) शकशकाय

शकशकायते Bhatt.

rustling adj (as garments) मर्मर Kālid,

Rājat, (as leaves) मर्मर Kālid, Rājat, मर्मरीभूत

Ragh.

having leaves falling with a rustling ~~rustling~~ sound

ममपत्र-मोक्ष

Kum

a r. sound

ममरः

Ragh.

rustling n अवगूरणम् Uttarar-निष्ठानकः MBh

(a species of rush or sedge-like grass (Saccharum Sara

or Munja)) मुञ्जः ŚBr, etc.

the rustling of leaves पणशब्दः Pañc पत्रशंकरः

L-पिञ्जोत

f L-

वाल्मिका

L.

to begin to rut (as an elephant) प्रोन्मद् प्रोन्माद्यति

Inscr .

rut n (asp. of an elephant) मदः (ifc f आ)

MBh, Kāv, etc.

always in rut (said of an elephant) सदामद mfn

Pañcat , (as an elephant) सदामत्त mfn Pañcat,

Kathās being in excessive r. (as an elephant elephant)

महामत्त mfn R being in r. विमत्त mfn AitBr

Kir , (as an elephant) सदान mfn Kir being

together in r. सम्मदवत् mfn Bākar an elephant in

r. मदोत्कृष्टः L , सदादान mfn L , दण्डारः

L , महाम्बरः L , राजकः L , कुषमः Un 3.

124, Sch an elepahnt in strong r. महामदः L

(elephant) not in r. निमिद mfn Var an elephant

out of r. उद्धन्तः L excessive r. (of an elephant)

महामदः MārkaP the fluid exuding from the temples o

of a wild elephant in r. वनगजमदः Megh free from

r. विमदः mfn Kāv in r. मत्त mfn MBh,

R, etc , सम्मत्त mfn MBh, Hariv intoxicated with

r. मदोन्मत्त mfn a line formed by the r.-juice (on

an elephant's temple) मदुत्तरवा Chandom round as

the frontal globes of an elephant in r. मत्तभ्यः Pañcat

r.-fluid (which flows from an elephant's temples) दानम

MBh, Hariv, etc always exuding r.-fluid (as an elephant)

सदादान mfn Pañcat the r.-fluid of large elepha-

nt द्विपेन्द्रदानम् Var the r. fluid of an elephant

द्विपदानम् Ragh, द्विपमदः L wet with r.-fluid

दानशालिन् mfn Sinhās, Introd 9 violent r. (of an

elephant) महामदः MārKP. ~~xxx~~

to free an elephant from rut विमदीकृ

विमदीकरोति MBh.

वर्तनि
rut n ~~वर्तनि~~ f RV, Br, AV, ChUp, वर्तनि f

L परिवान BhP — (of a wheel) धारापथः Dharmaś.

the rut of a wheel वर्तन n RV, etc.

Ruta ^१~~graveolens~~ n श्राद्धी L, ब्राह्मणी L

कपातवगा
 प्रभिकन्यका L — सुवर्चला Vas, MBh, Suśr — १५

L —
 L — चन्द्रवल्ली, चन्द्रवल्ली L — परमेष्ठिनी L —

मण्डूकी सरस्वती सोमलता L — सोमवल्ली f, सोमवल्ली,

सोमवाहिका w—सोम्या L—स्वायम्भुवी L.

rutting adj प्रमत्त

Mn, Pañcat, सम्मत्त

MBh, Hariv.

the fluid that exudes from a rutting elephant's

temples मद्ः MBh, Kāv, etc.

ruttish adj समद f(आ) MBh, मदीकट

MBh, मदकल Kālid, (an an elephant) मत्त

MBh, R, etc, विमत्त AitBr, Kir, (as an elephant)

मदान्ध MBh, Kāv, Pur, (as an elephant) मद्विदीप्त

L, मदपटु MBh—भावयु, वृषयु RV—(appli-

ed to elephants) शुष्मिन् MBh, BhP.

a ruttish elephant मद्विदितः Kāv, मत्तः L.

to be ruttish वृषाय (in Padap वृषय) Nom

वृषायते RV, Car.

ruttishness n मदावस्था Kathās , मदः (ifc)

f आ) MBh, Kāv, etc.

Śabara n शबरकः Kāv.

the dialect of the Śabarās शाबरी Sāh,

Mricch, Introd.

to become a Śabara शबरिभू शबरिभवति Hariv.

sabre n वक्रखड्गः, वक्रखड्गकः L, युष्मजखड्गः

L—करीतलम् L—विधुपञ्जरः L—विशसनः MBh.

the central projecting part of a sabre वंशः

VarBrS.

the state of passing saccharine urine मधुमेहत्वम्

Susr.

Saccharum catamus n नादेयः L.

Saccharum cylindricum n जूणीरव्यः L- दर्मः W

— शप्तः L- सूयग्रस्थूलकः L- सोमपत्रम् L- स्थूलकः

mf n g कस्यादि .

Saccharum fascum n (native reed-pens are made from

its stem) इक्षुवालिका L.

Saccharum munjia n (of which the sacred thread of

Brāhman is ~~made~~ made) अन्तेमेखलः L—स्यूलदर्भः

Bpr — मुञ्जः SBr, etc — विषूयः Pāṇ 3.1.117 —

दर्भाद्वयः L—दुरमूलः L—दृढतृणम् L—दृढमूलः L—

श्लेहपृणः L—अहुप्रजः (only L) — ब्रह्मण्यः L—मृदुल्यम्

L—मेध्यः L—रञ्जनः L—वानीरजः वानीरकः L

शानुभङ्गः L.

the cane or stem of the *Saccharum officinale*

इक्षुकाण्डम्

Susr, R, इक्षुकाण्डम्

.

Saccharum officinarum n इक्षुयानि

m L

(the

common yellow cane) इक्षुनाटिका, इक्षुवारी

L.

Saccharum procerum n ताण्डवः, ताण्डवम् (g

अर्धचरि) L.

Saccharum sara n (used for arrows) शरः RV,

etc — गुञ्जः ~~अ~~ SBr, etc — (or a similar species of

reed) व्वाणः Bhpr कटः L — काण्डः, काण्डम् (if

f आ or ई) L, (शर) — (sara) द्युपत्रम् L (sara)

~~गुञ्जः~~ L — तेजनकः, तेजनम् L — दीर्घः

सायकः L.

the blossoms of Saccharum sara पातुः m. L

a kind of grass similar to S. sara उत्कटः Suśr

a kind of S. sara नृपप्रियः (only L) the plant S.

sara उत्कटः Suśr, ~~the plant~~ इक्षुप्रः L a kind

of plant akin to S. sara भद्रमुञ्जः Bhpr a kind of

reed (S. sara Road) अनुपुष्पः the seed of S. sara चासकः

Bhpr 5.8.82 the stem of the S. sara शरकाण्डः Suśr.

~~चामरपुष्पकः~~, चामरपुष्पः

Saccharum spontaneum n ~~येवनी~~ ~~इवनी~~ ~~इवनी~~ L,

चामरसाह्वयः

~~चामर~~

~~चामरपुष्पकः~~ Susr 4.17.36 — अश्ववारः Pāṇ 8.2.18,

Comm (a sort of reed of which pens are made) केरवनी

W, केरवनी L अनिक्षु m — इक्षुगन्धः, इक्षुगन्धा,

इक्षुगन्धा L, इक्षुगन्धिका — इक्षुरः, इक्षुरकः L,

इषिका L — कोकक्षु m, (काशा — ^{रवकसरः} ~~रवकसरः~~ W,

रवकसरः L, रवकसरः L — जन्तुका L — दर्भपत्र L,

नादेयः L — पाटगलः (only L) — वनहासः L,

वनहासक — वायसेक्षुकः L — सितपुष्पः L.

consisting of the grass *Saccharum spontaneum* काशमय

mfn Lāty, BhP the grass *S. spontaneum* काशः कासम्

L, काश , काशकः L —, काण्डकाण्डकः L the

plant *S. spontaneum* काण्डेक्षु m Bhpr 2.64.9, Car 3.8

the reed *S. spontaneum* अधिवालः ŚBr 3 the plant

S. spontaneum अमरपुष्पः, ~~अमरपुष्पः~~ अमरपुष्पकः.

sacerdotal adj होतक

Pāṇ 4.3.78, Sch, होत्र,

{ ← KātyŚr , होत्रिक Kāṭy .

belonging to the sacerdotal class ब्राह्म f(इ)

Mn, MBh, etc having the s. for a Purohita ब्राह्मपुरोहित

ŚBr, Kathās relating to the s. class ब्राह्म f(इ)

Mn, MBh, etc.

sack vb लुण्ठ caus लुण्ठयति Rājat, ~~Kāthas~~

Kathās, लुठ caus cl 10 लोठयति Dhātup 32.27,

Vop.

sack n गोणी Pāṇ 4.1.42, Suśr, Daś, Śis 12.10,

ŚārngP — प्रसेवकः Suśr, Nalac, प्रसेवः L, सेवकः

L, सेवनम् L - स्यूतः L - स्योनः L, स्यूनः, स्यूति

f (only L), स्योतः L, स्यूत — रोचकः (only

L) — वक्षस्कारः (prob) वक्षस्कारिका utamac — स्थवि

m (only L).

furnished with a sack भस्त्रावत् mfn L resembling

a s. गौणिक mf(ई)n g अंगुल्यादि a s. for

corn (prob. containing a certain measure) पत्यम् ŚrS

a small s. गौतरी Pāṇ 5.3.90.

sacking n कुष्ठ f Rājat.

the sacking of a town नगरमोक्षः Daś.

sable adj श्याम f(आ) AV, etc.

sacrament n इष्टम् L.

sacred adj पुण्य f(आ) RV, etc—पवित्र

f(आ) Mn, MBh, etc—देवात्मन् W—भागवत f(ई) MBh

Pur, Hariv—ब्राह्म f(ई) AV, etc—यज्ञिय f(आ)

RV, AV, MBh, Bhp—यज्वन् यज्विन् f(अरी) RV 1.3.1, यज्ञिय

MBh, Pur—यज्ञिय f(आ) RV, etc—शुद्धावत् MW

सिद्ध

W श्री

(as fire) वैतानिक

f(ई) W.

not sacred लौकिक f(ई) ŚrS, Mn, MBh, etc.

— अशान्त ŚBr accepting s. works (as gods) कृतावन्

f(अरी) RV, AV, TS, VS according to s. knowledge श्रुति

ind Āpast according to the s. texts अन्वध्यायम् ind

Nir any particularly s. food हविष्यान्तम् Yājñ any

s. composition or book of divine authority (applicable

even to the Veda) शास्त्रम् Nir, Prat, Mn, MBh, etc

any s. matter श्रुतिविषयः W any s. place तपोद

Bcar any s. spot where pilgrims may obtain beautitude

(such as on the Ganges, etc) सिद्धिस्थानम् Pur, Śukas any

very s. text (of the Veda, etc) महामन्त्रः MW based on

s. tradition श्रुतिमय f(इ) MBh the being invested

with the s. thread उपवीतम् the class of men who are

the repositories and communicators of s. knowledge ब्रह्मन्

n AV, TS, VS, ŚBr, Mn, BhP comprising various s. works

विविधागम Mn 12.105 conclusion of a s. action कर्मोन्तः

SāmavBr, Karmapr conformable to s. tradition श्रुतिमय

f(ई) MBh consisting of i.e. containing the s. knowled.

ge वेदमय f(ई) AitBr, MBh, etc consisting of

s. syllables ब्रह्माक्षरमय f(ई) Hariṽ consisting of the

s. texts समान्नायमय f(ई) BhP containing the s.

texts समान्नायमय f(ई) BhP conversancy with the s.

knowledge itself श्रोत्रम्

MW conversant with s. know-

ledge श्रोत्रोप

AV, etc conversant with the s. usage

(at sacrifices) ऋतव

RV, AV desirous of s.

knowledge श्रुतकाम

ŚāṅkhŚr, ~~श्रुतकाम~~ ब्रह्मवर्चसकाम

Mn 2.37 devoid of the s. thread व्युपवीत

Prāyaśc

~~श्रुतकाम~~ devoted to s. knowledge ब्रह्मपूज्य

MBh, Kāv, etc

devotion to s. study

ब्रह्माधिगमः (ब्रह्माधिगमनम्) W)

eminent in s. knowledge

ब्रह्मवर्चसिन् VS, AV, Br, MBh,

ब्रह्मकर्मस्विन् ĀsvGr, Mn, MBh, etc ~~from~~ following s. books

शास्त्रवत् W following the precepts of the s. books

यथाशास्त्रानुसारिन् MW fond of s. knowledge ब्रह्मप्रिय

Vishṇ, MBh having only one s. ancestor एकर्षिय MānŚr

having s. books शास्त्रवत् W having s. waters पुण्यादक

Megh having the s. tradition for a ~~notion~~ month श्रुतिमुख

Pañcar having 3 ~~times~~ s. ancestors अर्थाय MānŚr 11

Pravar imparting s. knowledge ब्रह्मदायः BhP initia-

tion with the s. thread (as causing second birth) प्रजाति

f BhP, Sch. उपनयन in respect of s. precept श्रुति

ind Āpast an interpreter of the s. writings वेगमः

Pāṇ 5.4.118, X Pat invested with a white s. thread

शुक्लपवीतवत् MBh invested with the s. thread

उपवीत investiture with the s. thread प्रमज्जन

n Mn 2.146.170 'knowing s. revelation' (N. of a Rishi)

श्रुतिविद् RV 5.44 knowing the s. text आपस्तम्ब MBh,

Bhartr, ब्रह्मज्ञानिन्

L maintaining(a s. fire) परिस्पन्दःMBh, (परिस्पन्द) making anything s. by a special formu-la (called abhi-mantrana mantra) अभिमन्त्रणम् mighty insacred knowledge श्रुतिमहत

śak, (श्रुतमहत)

most skilled in s. knowledge ब्रह्मवीर्यम् (comp) theocean (i.e. the essence) or the whole substance ofs. knowledge (Vishṇu) श्रुतिसागरः Pañcar one who towhom the Gāyatrī is s. गायत्र्यच्छन्दस् AV 6.48.1,

MaitrS 2.3.3, VS, etc one versed in s. knowledge ब्रह्मिन

m RV, etc one who is familiar with the s. writings and

the auxiliary sciences गणि (for गणिन् only at

the end of names) Jain of a s. descent आर्षेय f(ई)

a particular s. text परिस्तरणी ĀpŚr performing s. works

(as men) कृतावन f(अरी) RV, AV, TS, VS practising

a s. work (and 'having a Brāhman') ब्रह्मण्वत् TS,

Kāth possessing s. knowledge ब्रह्मज्ञ MBh, Bhartṛ,

ब्रह्मज्ञानिन् L 'possessing s. knowledge' (N. of Vishnu)

MBh — श्रुतवत् ^६ ~~७~~

ब्रह्मिन् MBh, Kāv, etc ^६ ~~७~~ pre-eminence in s. knowledge

ब्रह्मवर्चसम्

~~श्रुतवत्~~

AV, etc., ब्रह्मवर्चसम् ĀśvGr, Mn, MBh,

etc relating to s. k. ब्रह्म f(इ) Mn 2.150, etc

relating to s. problems or questions ≠ ब्रह्मार्थ f(आ)

Vop relating to s. tradition श्रौत f(इ or आ)

Yājñ, Kāv, Kathās, etc relating to the s. fig tree

नय्यग्रेध f(इ) TS (नैयग्रेध) residing at a

s. place दोनस्थ W s. action क्रतुम् (BRD) RV,

AV, VS, ŚBr, etc s. and miscellaneous knowledge ज्ञानीविज्ञान

in comp Mn 9.41, etc s. ashes (smeared on the body)

भस्मन a s. bathing place स्नानतीर्थम् Subh 'the

s. Bhāgavata' (N. of the Bhāgwat Purāṇa) श्रीभागवतम् MW

the s. book of the Pāśupatas revealed by Śiva पशुपतिशास्त्रम्

Col a s. circle मण्डलकम् Divyāv the s. cord

नीतसूत्रम् Vikr 5.19 the s. cord worn by the first

three classes सूत्रम् (accord to g अध्यादि also

सूत्रः) Bhp the s. cord (worn by the first three classes

over the left shoulder and under the right arm) उपवीतम्

TS, ŚBr, Mn 5.44.64, 4.66, Yājñ 1.29, Hariv, Ragh, etc

s. custom कृतम् (BRD) RV, AV, VS, ŚBr, etc, संस्कृतम्

MW s. day पोषधः ~~संस्कृतम्~~ Jāṭak s. descent आर्षम् ~~पोषधः~~

Comm on Lāṭy, Yājñ a s- district ~~आर्षम्~~ दोत्रम् BrahmaP

s. doctrine वेदानुक्चनम् TUp the s. fig-tree अच्युतवासः

अच्युतावासः T → शुचिद्रुमः L → शुभदः L 's.

fruit' (the Bilva fruit) श्रीफलम् Mn, Yājñ, Hariv a s.

grass पुण्यतृणम् L 's. interior' (the private or women's

apartment (esp. in the ~~king's~~ palace of a king) शुद्धान्तः

MBh, Kāv, etc s. knowledge ब्रह्मविद्या ŚBr, etc → (esp.

knowledge of the universal permeation of the one Spirit as

taught by the Vedānta) ब्रह्मज्ञानम् Hariv, Bhartṛ ~~xxxx~~

knowledge (in the Pur. personified as a child of Dharma and

Medha) श्रुतम् AV, etc s. knowledge orally transmitted by

by the Brāhmins from generation to generation श्रुते f

AitBr, ŚrS, Mn, MBh, etc, IW 144 s. object तीर्थम् Bhp,

rarely तीर्थम् MBh a s. place अवतारः L - पुण्यस्थानम्

Yājñ a s. place of pilgrimage पुण्यतीर्थम् Hit s.

power आह्वयम् ĀśvGr the s. scriptures of the Sikhs

ग्रन्थः

containing short moral poems by Gurū Nānak and others

पुण्यतीर्थम्

a s. shrine ग्रन्थः Hit s. song गीता a s.

spot दीत्रंग BrahmaP the s. syllable of the Śudras

ओम् ind the s. syllable 'Om' परमाक्षरम् VP,

Sch the s. text ब्रह्मवाच f ĀrshBr , ब्रह्मवाचः

Uttarar — ऋच f RV, AV, VS, ŚBr, etc, Mn, etc —

सुसंस्कृत MBh, (Nīlak) — वाचा MW — मनु m

RāmatUp, Pañcar, Pratāp — प्रयोगः Śiksh — अगु m

s. texts श्रुतयः f pl — स्वरब्रह्मन् n BhP s.

texts handed down by repetition आम्नायः the s. thread

वीतसूत्रम् Vikr 5.19 . यागसूत्रम् Up . सावित्रम्

= यज्ञोपवीत the s. thread worn across the breast बाल -

यज्ञोपवीतम् L the s. thread worn by the first three

classes सूत्रम् (accord. to g. अर्धर्चादि also सूत्रः)

BhP the s. thread (worn by the first three classes over

the left shoulder and under the right arm उपवीतम् TS,

ŚBr, Mn, 2.44.64, 4.66, Yājñ, 1.29, Hariv, Ragh, etc

श्रद्धासूत्रम्

the s. thread worn over the shoulder

Yājñ, MBh

s. to Agni-Narāśansa (applied to the Soma, RV, to Ric

TBr, etc) नाराशंस s. to Agni Vaiśvānara वैश्वानर

f(इ) TS, ŚBr, ŚrS s. to all the gods वैश्वदेव f

(इ) VS, etc s. to Bhaktīdayāvāprithivī भक्तिद्यावापृथिव्य

Āpśr s. to Indra पौरन्दर f(इ) MBh, Kāv, etc s. to

Kṛishna सात्वत f(इ) MBh, Bur s. to Prajāpati

प्राजापत्यक MBh, ~~xxxix~~ प्राजेश f(इ), प्राजेश्वर

f(इ) ~~xx~~ VarBrS s. to Purusha पौरुष f(इ)

RPrāt, Mn, MBh, etc s. to Pūshan पौषण f(इ) VS,

TS, Br, ŚrS s. to Sātvata सात्वत f(इ) MBh, Pur s.

to the Pitris पितृदेवता f(आ) ĀsvGr, पितृदेवता TS,

Br, Kauś , पैतृक f(इ) Rājat, पैत्र f(इ)

ŚāṅkhŚr, MBh s. to the Rākashasas रक्षोदेवता MaitrS,

Kauś, रक्षोदेवता Vās s. to the Sāntapana Maruta सांतपन

ŚāṅkhŚr s. to the Viśve Devāh वैश्वदेव f(इ) VS

etc , वैश्वदेविक R, (वैश्वदेविक) , वैश्वदेव्य Nir

s. to Tryambaka त्रैयम्बक VS 24, Lāṭy, KātyŚr, & Gobh 3.

10.14 (scil. अपूप) MBh 7.169 & 2778 s. to Vrata-pata

व्रातपत f(ई) ŚrS, Vas, व्रातपतीय KātyŚr, Sch the

s. tradition of the Bhav-ricas बाह्व्यम् ŚāṅkhŚr the

s. tree of a village देवतरु m L a s. usage

संस्कृतम् MW s. utterance मति f RV, VS s.

verse ऋच ifc (cf. ऋच etc) a s. word मन्त्रपदम्

Kir — ब्रह्मव्याखः Uttarar s. work आगमः Mn

12.105, MBh, etc s. writings शिवः L , (esp. the

Brāhmaṇas or the Vedāṅgas) प्रवचनम् Mn, MBh, Hariv,

etc the s. writings of Buddhists (nine fold) प्रवचनम्

Dharmas 62 the s. writings of the Jainas प्रवचनम्

Hemac, Sch the setu or s. syllable of the śudras शिवः m

KālikāP (T) skilled in s. writings शिवः W a शिवः

sort of substitute for the s. thread worn by children

शिवः W taking the s. fire from its usual

place (previous to a sacrifice) अग्न्युद्दरणम् teaching s.

knowledge ब्रह्मदायः BhP the three s. fires collective

ly श्रौतम् W wearing the s. cord over the right shoul

der प्राचीनविहितं Br, GrŚrS, Gobh, Mn, ~~प्राचीनविहितं~~ AV

wearing the s. thread on the right दक्षिणत उपविहितं

Āpār 3.17.11 the whole mass of s. knowledge ब्रह्मसाक्षात्

m VPrāt, R .

to invest one's self with the ~~holy~~ sacred thread

उपव्य उपव्ययत्

TS 2.5.11.1.

sacrifice vb हु

cl 3 (Dhātup 25.1) जुहोति

(Ved and ep. also जुहुते

) RV, etc, (continually)

प्रहु प्रजुहोति, प्रजुहुत

RV, संहु संजुहोति

MBh, उपहु उपजुहोति

KātyŚr, ŚāṅkhŚr, Bhay

संयज संयजति, संयजते Hariv,

आहु आनुहोति, आनुहते Hariv, BhP — समुपाह समुपाहति,

समुपाहरत MBh, R, BhP — कृ cl 2 P Ā, cl 1 P Ā,

cl 5 P Ā, cl 8 P Ā, RV, ŚBr, Mn, 3.210 — वितन वितनेति,

वितन्ते Hariv, ~~tt~~ तन् cl 8 तेनाति, तन्ते

Kaus 127 — आलभ आलभते

AitBr, ŚBr,

ददाति

KātyŚr, etc — दा cl 3 | (हते) — प्राक्ष प्राक्षति

MBh, R — वन्ध cl 9 वध्नाति (rarely वध्नाते cl 1

वध्नाति, वन्धत

MBh, cl 4 वध्याति Hariv)(with

dat of the deity to whom it is presented) RV, Br, KātyŚr

— हुन् Pañcar, Heat, हु .

to sacrifice in addition to उपयज उपयजति,

उपयजते TS, ŚBr, KātyŚr, Pārgī, Comm on VS 6.21

to s. in return प्रतियज प्रतियजति ŚBr,

ĀpŚr to s. one's self समुपाह समुपाहति,

समुपाहति Rājast , (Gñes se y) दा cl 3 ददाति (दत्ता)

(with आत्मानम्) Kathās 22.227 to s. to प्रयज

प्रयजति (acc) RV to s. to anyone उपहारं विधा (acc)

Kathās to s. together संह संजुहोति VS

to s. with an aim towards anything प्रतियज् प्रतियजति

(acc) ŚBr, ĀpŚr to s. with a view to यज् cl 1 यजते

(acc) RV.

to desire to sacrifice यज् desid यियक्षति,

यियक्षते. ~~MBh~~ MBh, R to intend to s. आलभ

desid आलेप्सते ŚBr.

to be sacrificed यज् pass इज्यते MBh,

Kāv, etc → हु pass ह्यते RV, etc.

to cause to sacrifice हु caus हावर्गति GrŚrS, etc

to cause ~~in~~ anyone to s. anything यज् (caus याजयान्

(ep. also याजयते) (acc) (acc) MBh, R to cause any-

one to s. by means of any one यज् caus याजयति

(ep. also याजयते) (acc) (instr) MBh, R to cause

to s. together संयज् caus संयाजयति Br.

to cause to be sacrificed

हु

caus

हावयति

GrŚrS, etc.

to wish to sacrifice

हु

desid

जुहूषति MBh,

R

—

कृ

desid

चिकीर्षति, चिकीर्षते

AV 5.

8.3.

pat

sacrifice n I यज्ञः RV, etc, यागः, याजः,

याजिका, याजि Pāṇ 3.3.110, Sch—इष्टि f, इष्टम्

—इज्या Pāṇ 3.98, KātyŚr, MBh, Bhag, Suśr, Ragh, etc

—समिष्टम्—प्रयागः I — याजः, इ देवयज्यम्,

इ देवयज्या RV, Br, etc, यजुस् n RV, याजि m Pat.

on Pāṇ 1.3.72, यजस् n RV 8.40.4, यजथ RV

—इष्टः MārKP 13.15 — (especially the Soma ~~सुक्ता~~)

sacrifice) अश्वमेधः — हुतम् AV, etc, होत्रम् RV

PañcavBr, ŚāṅkhŚr, MBh, प्रहुति f, प्रहोषः RV,

हुति f, हवः Śis, हवनम् MBh, Hariv,

आहुवः L — क्रिया (Pāṇ 3.3.100) Mn, Yājñ, MBh, etc

— संस्कृतम् RV, TS, ŚBr, GṛŚrS — वितान, वितानम् MBh,

Śis, BhP — (as the Aśva-medha sacrifice) कृतु m

AitBr, ŚBr 11, ĀśvŚr, etc — परितुष्टः m pl Hit — मश्वः

ŚBr, etc, Naigh 3.17 — मेधस्य n, मेधा ŚBr, Śāṅkh-

ŚāṅkhŚr .

II अक्षरम् L-अभिषवः L-अभिहार Jātakam

— अक्षरम् L-दर्शनम् L-दिविष्टि, दिवष्टि f

(gen, loc, plur) RV-धर्मम् L-धर्मः L-धूमपथ

BhP-नारी Naigh-पशुभिया Hariv, L, पशुकर्मन् n

ŚrS-बहिस् n RV, BhP-मन्यु m Nalac, मन्यु f

L-मह mf n L, महस n L-मिरीधः RV

मेध-यामन् n RV, AV, TS-वर्षाणि f (only L)

— वसुनः L — विदथ — विश्वहृयः, विश्वहृयः L

— सैस्तरः (ifc f अ) (generally ifc) MBh, R,

सैस्तरः Gal — सप्ततन्तु m MBh, ŚiS, BhP, etc

— सहसानः Un 2.87, Sch, सहसानु m L —

† L — सूयम

सुधाभृति f L, सुधाभृति MBh — स्तुवि m L — स्तुवि

L — स्वरु m L.

abounding in sacrifices (said of Vishnu) याज्ञिन

mf n MBh according to the order of the s. यज्ञेयम् ind

KātyŚr according to the sacrifice called ishti यथेष्टि

सर्वपशवः

ind ŚBr all animal sacrifices ~~सर्वपशवः~~ m pl Lāṭy

all s. सर्वपशवः m pl MBh an animal fit for sacrifice

अन्ययज्ञः

शवाय्यः Up 3.96, Sch another's s. अन्ययज्ञः ĀpŚr

any s. होमः AV, etc , सवः MBh , धृति f

W anything employed for a Homa-s. होमयुक्तम् KātyŚr

anything fit for a s. यजुना L anything used for a

s. यज्ञयुक्तम् R as in an animal s. परुवत् ind

KātyŚr assistance at s. शाष्टि f Pāṇ 1.1.58, Vārtt

7 Pat at every s. अनुसवनम् ind TBr, etc attainment

of the object for which a s. is performed कृतुसिद्धि f

attended with the s. of animals पशुभारक mfn BhP

attending to the s. केनिय at the s. सर्वताता (loc)

ind (Sāy) at the s. of one's own life स्ववृत्त्या bearing

the s. होत्रवह् mfn RV, होत्रवाह् ‡, (N. of a Brāhman

and of a Rājārshi) होत्रवाहनः MBh beginning a s. मन्वन्तु

mfn R being within the place of s. आन्तर्वेदिक mfn

Comm⁶ on KātyŚr belonging to a s. यज्ञिय mf(आ)n

RV, etc , यज्ञ mfn Nir, याज्ञिक mf(इ)n ŚrS,

R, BhP, याज्ञिय mfn MBh, BhP, याज्ञीय mfn Saṃk ,

होमीय mfn ~~ChUp~~ ChUp, Gobh, etc, होम्य mfn Kauś,

MBh , होमीय mfn Saṃskarak, होम्य mfn Shad-

vBr, GrŚrS, MBh , सात्त , सात्तिक mfn ŚrS the

best s. श्रौतयज्ञः AitBr a Brāhman who performs sacri-

fices कर्म निष्ठः W a Cāturmāsyā sacrifice चतुर्मास्यम्

Kāth 35.20 the chief of the sacrifices क्रतुराजः m

Mn 11.260 , (i.e. the Rāja-suya sacrifice performed by a

monarch who has made all the princes of the world tributa-

ry to himself) क्रतुराजः Bhp 10.72.3, क्रतूत्तमः L

the chief sacrifice आध्वर्यावः Bhag the companion of a

sattra s. सत्तिनः m TS, etc a complete s. समिष्टि

f TS, TBr , सर्वहुति f AitBr completion of a s.

ॐ नुसिद्धि f condition of a s. यज्ञता Ma trS

connected with a long s. दार्धसत्र mf(इ) n Pān 3.1

connected with sacrifices and with doing good works (not

~~including~~ included under the head of sacrifices) ऐष्टिक

mf n Mn 4.227 ~~connected~~ connected with the sacrifice सौत्र

mf n Vishn consisting entirely of animal ~~s.~~ s. सनपशु

mf n Lāty, TBr consisting of sacrifices इष्टिमय mf

(इ) n VP , यागभय mf(इ) n L consisting of

the Vedic s. वेदयज्ञमय mf(इ)n VP containing all

sorts of s. सर्वक्रतुमय mf(इ)n Pañcar containing a

s. मरवमय mf(इ)n BhP containing many sacrifices

बहुस्य mf n BhP, Sch containing the sacrifice

यज्ञमय mf(इ)n Hariv Daksh's s. दक्षयज्ञः दक्षयज्ञः

defect in a sacrifice दुरिति f AV, VS depending

on the s. स्तोत्र mf n Vishnu destined for s.

होमीय mfn ChUp, Gobh, etc, होम्य mfn Kaus,

MBh , होमीय mfn Samskarak, होम्य mfn

ShadvBr, GrŚrS, MBh destitute of sacrifices and festivi-

ties निर्वषट्कारभङ्गः mfn Kathās 'destroyer of

Daksha's sacrifice (N. of Śiva) कृतुध्वंसिन m L the

director and performer of a sacrifice कर्मठः W

disturbance of a s. यक्षोपः HirP a domestic s.

गृहमेधः MaitrS 1.10.15, ŚBr 10, Pāṇ 4.2.32 , गृहमेधः

BhP 5.11.2, गृहमेधः , गृहमेधीयम् Lāṭy 10.12.8

during a s. अन्तःकृतु ind Jaim eager in worship and

s. यज्ञिय mf(आ)n RV, AV, TS, Hariv early s.

प्रातर्हुतम् BhP, प्रातर्हमिः eating a right s. सुहुत-
सुहुतहुताद्

हुताद्, mf RV eating the remnant of a s. हविःशेषभक्ष

mf KātyŚr the end of a s. सवनान्तः KātyŚr an ene-

my of sacrifices कृतुहु, कृतुद्विष m L en-

gaged in a sacrifice सवनस्थ mf Yājñ every s. सर्वयज्ञः

BhP , (without Soma) सर्वयज्ञः (according to Sch) ,

सर्वमेधः BhP an expiatory s. प्रायश्चित्ताहुति f

Br, AśvŚr, प्रायश्चित्तेष्टि f GrŚrS failure in a s. दुरष्टि

f AV, VS a family s. कुलसतम् KātyŚr a final s.

अनुयाजः RV 10.51.8 & 9 and 182.2, ŚBr, etc the

first s. प्रथमयज्ञः Br, AśvŚr fit for a s. यज्ञीय

mfn MBh, ~~सर्वमेधः~~ मेधः mfn (आ)n Br, Mn, MBh, etc ,

होमीय mfn ChUp, Gobh, etc, होम्य mfn Kaus,

MBh , हीमीय mfn SamsKarak, हीम्य mfn

ShadvBr, GrŚrS, MBh fit for every animal s. सर्वपशु

mfn Lāṭy, TBr fond of sacrifices प्रिययज्ञ mfn Sāy

a good s. सुयज्ञः R , सुयज f VS, TS, Br ,

सुहुतम ŚBr, GrŚrS , स्वध्वरः, स्वध्वरम RV, BhP

a great s. महायज्ञः ~~MBh~~ ŚBr, etc, महायज्ञक्रतु m Cat,

महाध्वरः MW , महामखः Yājñ, MBh , महामेधः MBh ,

महाक्रतु m MBh, R, Ragh , महाहवः Śis , a

great triennial s. at which Soma juice is drunk सोमयागः

MW hall of s. सन्तागारम् Campak having access to a

s. सवनीय mfn Baudh having effective sacrifi-

ces साधदिष्टि mfn RV having good s. सुभरव mfn

Sāy having secondary s. अनुयाजनत् mfn MaitrS, AitBr

a horse-sacrifice तुरगमेधः R 6, BhP 9 a human s.

नरवर्ध m Sinhās increasing s. सत्तवर्धन mfn

BhP the initial form of a Soma s. सोमसंस्था Gaut,

MarkP in regard to a s. आधिप्रवम् ind BhP the insti-

tution of a s. सूरि m RV, AV, यजमान the insti-

tutor of a s. हावकः Sinhās , सुरन्ध्र m L,

यजमान intending to s. any one उपहारी कीर्णु mfn

Kathās invocation during the s. याम i RV in the

middle of the s. मध्ययज्ञम् ind ApŚr, Sch joining in

a s. सैयान्य mfn not fit for s. अयक्षिथ mfn

ŚBr , अयक्षिथ mfn KapS not instituting a s.

अयजमान mfn VS, etc not obtained by s. अहुत

mfn AV 6.71.2 not offering a s. अयज्ञ mfn RV 7.

6.3 & 10.138.6 not performing a s. अयज्ञस्य m (nom pl

अयज्ञस्यः)fn RV 6.67.9 not to be offered in a s.

अयाज्य mfn not wishing to institute a s. अयज्ञ्यमाण

mfn Jaim object for which a s. is performed कृतुफलम्

obtained by s. आयभूत mfn offering a right s. सुहुत-

सुहुतहुत

कृतु, सुहुत mfn GrSrs offering many sacrifices

बहुसव mfn BhP, Sch offering s. आहुवनम् RV

7.1.17, 8.5 offering sacrifices यजन offering s.

for every member of a community including unworthy persons

(doing it out of avarice) ग्रामभाजक, mfn Gaut 15.16,

MBh 3.13355 & 12.2875 offering the sacrifice of devotion

devotion प्रभुसत्तिन mfn one of the three sacrifices

of the Pūrnamāsa अग्निषोमीयमासः one whose behalf a sacri-

fice is performed याज्य mfn AitBr, etc one

skilled in s. क्रतुच्छदः W one skilled in the perfor-

mance of s. याज्ञियः Hariv (याज्ञिक) one

who has not offered a Soma s. असौमयाजिनः ŚBr 1 one

who has offered four sacrifices (Aśva-Purusha-. Sarva-, ~~xx~~

and Pitri- Medha) चतुर्मेधः Āp 2.17.22 one who has

offered many s. बहुयाजिनः mfn TS, AitBr, GrS one

who has performed a sacrifice होमवत् mfn Bhatt

one who has performed many sacrifices बोनाकमिनः mfn

Āpast one who has performed s. for himself and good work

works for others इष्टापूर्तिन mfn one who institutes a

sacrifice and employs priests वतिन m MW, यजमान

one who is accustomed to perform sacrifices सक्ति m L

one who knows the Mantras required for the four s. (Āśva-,

Purusha-, Sarva-, and Pitṛi- medha) चतुर्मेधः Āp 2.17.

22 one who offers s. for यजकः Mn, MBh, etc one

who offers s. to यजकः Mn, MBh, etc one who poss-

esses s. कविष्कृतु mfn Sāy one whose merits are

equal to the performance of a sacrifice सतिन m

MBh one whose share is s. आहुतिभाग mf(ई)n AitBr

one who sits at a s. सैसद् mfn MW one who wishes

to perform a s. for persons not worthy of it याज्ञिकान्नः

Kāś on Pāṇ 2.1.53, अयाज्ययाजनतृष्णापरः on the subject

of s. अनीयज्ञम् ind ŚBr, Nir an optional part of the

jyotishtōma s. अतिरात्रः outside the s. बहिष्कृतु ind

ĀpŚr, Sch the partaken of a Sattrā s. सन्तिन m

TS, etc a kind of s. आरम्भयज्ञः Vishṇ a kind of s.

इष्टीकृतम् MBh, इष्टाकृतम् MBh 3.10513 , इशाननलि

m VS , उद्धिद m KātyŚr, ĀśvŚr, etc, उद्धणभयज्ञः

Comm on Jaim, Comm on Nyāya , उपधातः Grihyas 2.7 ,

वृत्तम् L , वृत्तुहोमः Vait, वैसयज्ञः ,

गोसन्तम् TS 7.5.1.1 , दाक्षायणः , दाक्षायणयज्ञः Br,

देवसवः Kāth , नागारितन्त्रहोमः Samskāra , नाभ्यम्

Māṇḍr , पुण्डरीकः MBh , भृङ्गुराजः L , मण्डनम्

महापार्श्वदिष्टि f ĀpŚr, Comm , निन्दाहुति f Hirany ,

यमयज्ञः TĀr, Sch , याविहीत्रम् ŚBr , लघुलक्षणेः

Cat , विनिःसृष्टाहति ĀśvŚr , व्यावृत्ति f ŚBr ,

वासयज्ञः PañcavBr , शाम्यपाशः Divyāv ,

शानकयज्ञः Vait , श्येनयागः Col , सद्यस्क mfr

MBh (सद्यस्क) , सर्वपृष्ठा TS, ŚāṅkhBr , सबः

Kaus , सप्तसैनियज्ञः ५१० ĀpŚr, Sch , सुवर्णः (rarely

सुवर्णम्) L , स्वर्जित m Mn 11.74 a long

course of sacrifices सत्तायणम् Br, ChUp 'lord of

a sacrifice' (the performer of a sacrifice) ऋतुपति m

BhP 4.19.29 lord of times fit for sacrifices ऋतुपति

m RV 10.2.1 making good s. सुकृत mfn MW,

morning sacrifice प्रातर्गन्धः AitBr most excellent s.

(i.e. the Aśva-medha) ऋतुराज m Mn 11.260 a

night s. रात्रिदुतम् KātyŚr non-performance of a s.

अयज्ञाः Mn 3.120, Lāṭy, Gaut not about to institute

a s. अयक्ष्यमाण mfn Jaim not a real s. अयज्ञाः ŚBr,

TBr not fit for s. अमेध्य mfn ŚBr, Mn, etc a

particular s. during one day उपश्रद्धाः ĀśvŚr, Vait a

p. s. in honour of Indra सौत्रामणी AV, VS, Br, ŚrS, B

BhP, सौत्रामणी m MBh, Heat a particular s. offered

to the planets लक्ष्मिहोमः AgP a particular s. perform-

ed at the begining of every year वैश्वानरी W a par-

ticular s. (performed to recover the rights forfeited by

delay of the Saṃskāras) वायस्त्रोमः (with कृतु) Yājñ

1.38 a part of a s. अररः L performer of a s.

स्तोत्रपा mfn RV, MBh, BhP, ~~the performer of a s.~~ कृतुपति

m BhP 4.19.29 'performing a long s.' (N. of a king of

Ayodhyā) दीर्घमहाः MBh 2.1076 performing a s.

इष्टकृत mfn Comm on KātyŚr performing a s. in a

sacred precinct सद्युमरवस mfn RV performing a s.

well स्वद्वार mfn RV perpetual s. नियहोम a per-

son for whom one must not offer sacrifices अयाज्य mfn

ŚBr 14, KātyŚr, Mn, etc the person paying the cost of a

sacrifice यजमानः ŚBr, etc, यजमानकः Cāṇ a

piece of open ground (levelled, squared and prepared for

a sacrifice) स्थण्डिलम् ŚāṅkhBr, ŚrS a place for s.

शूयः I the place occupied at a s. by the Brāhmans

reciting hymns and prayers वेस्तानः ŚBr a p. of s.

प्रातिशयः L , (N. of a celebrated place of pilgrimage)

प्रयागः

(Mn, MBh, etc , ~~the~~ (personified as daughter of Karda-

ma and wife of Pulastya) हविर्भू f BhP a place prepa-

red for sacrifices हविर्भू L the portion of a

क्रियाकाण्डम्
Śruti text treating of the s. हविर्भू a principal

प्रयाजः
sacrifice क्रियाकाण्डम् W , अधियज्ञः Bhag produced

at the time of s. अग्नेजा mfn (Sāy) RV 1.113.12, 6.3.

1, 7.20.6 provided with a s. सैषि mfn ĀpŚr,

सैष्टिक mfn ĀpŚr, Sch receiving a hundred sacrifi-

ces शतमन्यु mfn MW relating to all s. सर्विकृतुक

mfn Lāṭy, Sch relating to a sacrifice अधियज्ञ mfn

Mn , होमीय mfn ChUp, Gobh, etc, होम्य mfn

Kauś, MBh , होमीय mfn Samskāraḥ, होम्य mfn

ShadvBr, GrŚrS, MBh , ~~relating to~~ (to the Pitris)

पैतृमेधिक mfn, पैतृयज्ञिक mfn Lāṭy, पैतृयज्ञीय

mfn Mn , याज्ञ mfn Nir, याज्ञिक mf(ई)n ŚrS,

R, BhP , यजनीय mfn , ऐष्टिक mf(ई)n ĀśvŚr,

Comm on VS, Hdāt, etc relating to the s. of every kind

सार्वथिक् mfn ŚāṅkhŚr relating to the domestic s.

गृहमेध्य mfn (Pāṇ 4.2.32) Kāth 36.9 relating to the

Sattra s. सत्तीय mf(आ)n Br, सत्तीय (ĀpŚr),

सत्तम (ŚBr) mfn a religious s. (the power of which

on the future is not before seen) अपूर्वकर्मि n a

repeated s. पुनर्यज्ञः ŚBr ~~representing~~ representing

a s. मरवमय mf(इ) n BhP a requisite for a s. सोमन

m Un 4.150, Sch the reward of a s. ऋतुफलम् rich in

sacrifices वाजिनीवत् right sacrifice सहुतम् ŚBr ,

GrŚrS a right s. सुयज्ञा R , सुयज्ञ f VS,

TS, Br a s. at night रात्रिरयत्रम् ŚrS (a s.)

at which excellent fees are given वरदक्षिण mfn (with

ऋतु) Yājñ 1.358 (a s.) at which one's whole proper-

ty is given away as a fee to Brāhmans सर्ववेदस्वदक्षिण mfn

Yājñ 's. bearer' (N. of Vishṇu) यज्ञधारः L , (the

institutor of a sacrifice) यज्ञभूत m VarBrS a

s. beginning with the words Vāja and prasava वाजप्रसवीयहोमः

Vait % 's. born' (N. of Vishṇu) मेधजः MBh (a s.)

containing 5 Savanas पञ्चसवनम् ĀpŚr to wish for

s. कृताय Nom P (Sāy) RV , कृतय Nom P

कृतयत् (Sāy) RV 8.3.14, 5.12.3, 43.7 a s. for

Indra इन्द्रयज्ञः PārGr, इन्द्रयागः a s. for obtaining

immortality अमृतयज्ञः Kāth (a s.) having many asso-

ciates who take part in it नृवत्सवि mfn RV a s. in

honour of cows गीयज्ञः Hariv 3851 a s. instituted

through pride मानयज्ञः MBh a s. in which Soma is

drunk सोमपेयः MW a s. in which the fires are combined

समावापः ĀsvŚr a s. lasting a longtime इष्ट्ययनम्

ĀsvŚr a s. lasting 49 nights (as days) एकान्वपञ्चाशद्वायनम्

एकान्वपञ्चाशद्वायनम् KātyŚr a s. lasting several days

अहीनः AitBr, ĀsvŚr, etc, अहीनम् Comm on Mn 11.197

a s. lasting for 32 days द्वात्रिंशद्दिवसम् ŚrS (~~सत्त~~ सत्त)

s. of व्ययः (ifc f आ) (gen or comp) R, Kālid the

s. of a Kshatriya क्षत्रिययज्ञः ŚBr 13.4.1.2 the s. of

a man पुरुषमेवः Br, MBh, etc, ~~पञ्चवक्त्रम्~~ s. of animal

पञ्चवक्त्रम् सहस्रयज्ञः
animals सहस्रयज्ञः W a s. of thousand मेघयज्ञः

MaitrS s. of cattle गोयज्ञः Gobh, PārGr a s. of

अमावास्या

offered at the time when the sun and moon 'dwell together

a s. offered by a woman स्त्रीहुतम् Kauś (a s.) offer-

ed by means of cattle पशुसाधनम् a s. offered by one

self स्वयंहुतम् ŚāṅkhBr a s. offered by ~~one~~ only

one person एकयज्ञः KātyŚr 25 a s. offered for the

benefit of one's horses अश्वयज्ञः Gobh a s. offered

to Rudra रुद्रयज्ञः Kathās a s. offered to the lord

of the soil ^{११}क्षेत्रपयसम् ĀpGr a s. offered to the

planets ग्रहयज्ञः Yājñ 1.294, VarBrS, MatsyaP 238 a

s. offered with aim towards anything प्रतियागः ĀpŚr,

Sch s. of life जीवितव्यः W , प्राणव्यः Kathās the

s. of living beings जीवयाजः RV 1.31.15 the s. of

man पुरुषोपहारः Hear s. of the eldest ज्येष्ठयज्ञः TS

7, AitBr 4.25 s. of virtue धर्मयज्ञः Jātakam a

s. performed according to rule निर्वाचयज्ञः Mn 2.85.86 a

s. performed against a rival भ्रातृन्ययज्ञः ĀpŚr a s. per-

formed as a remedy for sickness भैषज्ययज्ञः GopBr a s.

performed before the building of a house वास्तुयागः the

s. performed by a Vaisya वैश्ययज्ञः KātyŚr a s. per-

formed by four priests चतुर्होत्रम् MBh 12.14, Hariv 3772.

10404 (चतुर्होत्रम्) Bhp 5.7.5, 7.3.30 (चतुर्होत्रम्) a

s. (performed) by men मनुष्यसबः TBr, Kāth a s. perform

ed for the obtainment of a particular object काम्येष्टि

TS, Sch a s. performed on the occasion of a change of the

moon पर्वन् n R a s. performed on the same day

सधायज्ञः ^{सध} Āpśr, Sch a s. performed to obtain male child

ren पुत्रेष्टि ^{पुत्रेष्ट्या} f L, पुत्रेष्टिका, s. personified

यज्ञः MBh, Hariv sacrifices of any or every sort

सर्वकृतकः m pl Lāty, BhP 'sacrifice-thorn' (a bad

sacrificer) यागकण्टकः L s. to a deity देवतेष्ट्या

KātyŚr s. to be offered to men नृयज्ञः Mn, MārKP

a s. to Indra इन्द्रमेखः, इन्द्रकर्मज n Sāy s. to

the gods (esp. the Homa or burnt sacrifice) देवयज्ञः

ŚBr, ĀśvGr, Mn s. to the mothers मातृयज्ञः (Samskāra-

ak), मातृयागः (ŚāṅkhGr) a s. to the Nakshatra

नक्षत्रेषु f 's. to Prajā-pati' (the procreation of

children enjoined by law) प्रजापतियज्ञः VP 's. tree'

(Ficus indica) यज्ञवृक्षः L a s. unworthy of its name

अनाहुति f ŚBr sacrificial formula and s. समिष्टयजुस

n VS, ŚBr, KātyŚr seated at s. वह्नतसद् mfn Sāy

a secondary s. अनुयाजः AV 10.51.8 & 9 and 182.2, ŚBr,

etc a shed where sacrifices are offered उद्यानम् L

skilled in sacrifice यज्ञज्ञा mfn Nir , हविन् mfn

Sāy skill in s. यज्ञविज्ञा Prab a soma s. सोमयज्ञः

MBh, ŚāṅkhGr, Sch , सोमयागः BrahmvP, ChUp, Sch ,

सोमभवनः Hariv a sort ~~is~~ of s. नृपावरः L, राजसूय

state of a s. यज्ञाता MaitrS a subsequent s. अनुयाजः

Pāṇ 7.3.62, Sch success of a s. यज्ञसंवृद्धि f R suitable

for a s. यज्ञीय mfn MBh, ~~यज्ञीय~~ यज्ञीय mfn

MBh, BhP, याज्ञीय mfn Śamk 'superintendent of the

s. and of the council' (a priest and a minister) इव्य-

मन्त्राधिकृतौ m du a supplementary s. प्रतिहोत्रः Jaim,

Nyāyam time of s. यागकालः Jyot , होमकालः GrŚrs,

MBh, R, होमवेदा BhP an unbloody s. धर्मियज्ञः Jātakam

a war reagrded as a s. रणसन्तप्त MBh well adapted to

a s- स्वध्वर mfn RV wishing for s. अतयु mfn

(Sāy) RV 8.70.10, अतयु mfn RV with a hundred

sacrifices शतयाजम् ind AV without a subsequent sacri

fice अननुयाज, अननूयाज (TS) mfn with sacrifices

सहयज्ञा mf(आ)n Bhag the words of consecration used

at a sacrifice याज्या (Sail १५५) VS, ŚrS worshipped

with sacrifices इष्ट mfn VS, ŚBr, KātyŚr, AitBr, etc

worthy of a sacrifice यज्ञकर्मि mfn L , (as Śiva) इविष्य

mfn MBh , यज्ञिय mf(आ)n RV, AV, MBh, ~~MBh~~ BhP ,

यजत्र mf(आ)n RV, VS, AV.

to accomplish (a sacrifice, etc) निवृत्त caus

निवर्तयति, निवर्तयते R, BhP to be diligent in ~~xxxx~~

sacrifices यज्ञाय Nom यज्ञायति RV to be engaged

in a sacrifice यज्ञेन चर cl 1 चरति rarely चरते

ŚBr to cause to be honoured with s. हु हावयति caus)

GrŚrS, etc to continue offering sacrifices अत्युपयज

ŚBr to get rid of by means of a sacrifice अवयज

अ

अवयजति (Ved, RV, etc to offer (as a s. or olation

to a deity) संयज cl 1 P Ā offer sacrifices at the same

time संयज संयजति, संयजते RV, Br, ŚrS

to perform a s. निर्वप निर्वपति, निर्वपते RV, etc,

समाह समाहसति, समाहसते R to perform a s.

for संयज caus संयजायति (acc) MBh to

serve a s. to आकृ P (dat) RV 4.17.18.

sacrificed adj इष्ट

VS, ŚBr, KātyŚr, AitBr,

etc, समिष्ट — हुत

AV, etc, आहुत RV, AV,

ŚāṅkhŚr, (as a victim) उपहृत — आलब्ध — (as a

victim) उपसंपन्न L — संज्ञापित Pāṇ 6.4.52, Sch, संज्ञप्त

Hariv.

always sacrificed सदाहुत

SāmarBr badly s.

दुरिष्ट

Br completely s. निर्हुत

MBh properly

s. श्विष्ट

RV, etc

s. and not sacrificed हुताहुत

TBr, ĀpŚr s. by fire आग्निहुत (VS), आग्निहुत s.

or not sacrificed हुताहुत TBr, ĀpŚr s. to हुत RV

6.50.15, MBh, R, etc s. ~~to~~ together समिष्ट s. with

clarified butter सर्पिरासुति ~~of~~ MW well s. स्विष्ट RV,

etc , सुहुत f(आ) RV, AV, KātyŚr, R , स्नाहुत

RV.

to be sacrificed यजनीय ML , याज्य ,

होतव्य f(आ) AitBr, etc , होत MaitrS ,

आत्मभ्य TS, आत्मभ्य TBr., साज्य Pāṇ 7.

3,66, Vārtt) Daś 7.211, यक्तव्य MBh 1.6183 & 6195,

R it is to be s. हेतव्यम् impers MaitrS to be s. to

हेतव्य f(आ) TS, etc.

not able to sacrifice अमैद्य ŚBr, Mn, etc not

allowed to s. अमैद्य mfn ŚBr, Mn, etc one with

whom nobody is allowed to s. असंयज्य Mn 9.248.

having sacrificed इष्टा ind, ~~असंयज्य~~ ~~असंयज्य~~ ind

p Yājñ, MBh.

to be allowed to sacrifice याजनीय Kull on Mn 9.

238 , , याज्य AitBr, etc to be allowed to s.

संयाज्य .

to be caused to be sacrificed हावनीय Baudh.

to be caused to sacrifice हावनीय Baudh to be

made to s. याजनीय Kull on Mn 9.238 , याज्य AitBr,

etc , संयाज्य .

sacrificer n I याज m BhP, याजः RV,

याजकः Mn, MBh, etc, याजि m Un 4.124, यष्ट,

यात्रिकः ŚBr, etc, यज्वन् mf(अरी) n RV, etc,

यज्विन् mf n MBh, Pur, यजमानकः Cāṇ, यजिन्

m MBh, यज ifc, यजन्तः W, याज्य Mn, MBh,

etc, यन्तः RV 3.30.15, 32.12 — होतृ m RV, etc,

होतृ mf(त्री) n Mn, MBh, etc, होतृन् m L—

भस्ववत् mf n Hariv—अहिताग्नि m TS, ŚBr, etc.

II कव्य

mfn RV 9.91.2, कवि

Kās on

Pāṇ 5.4.30 — दस्मः L — दाक्ः Un 3.40, Sch — परिज्वन

m L — बहिष्मत m RV — यज्ञः Un 1.134, Sch,राजमान — स्तोमः L — स्वाहाकृत mfn Hariv.an animal to be sacrificed at a particular seasonअश्वपुंसु m ŚBr 13, Vait.any sacrificer स्तोमपःR a bad s. कृयज्विन m

cattle not fit to be sacrificed अपशु m TS, ŚBr.

~~योग्य~~
a good sacrificer सुहोतृ m RV, TS 'great s.'

(very pious) अत्रियाजः RV 6.52.1 the horse given to

the s. याज्ञिकाश्वः Kāś on Pāṇ 6.2.65 one who has a

warrior for s. राजयाजक mfn MBh. ~~सुहोतृ~~

one who has not sacrificed अनिष्टिन m KātyŚr,

~~सुहोतृ~~ (with success) अनिष्टयन् mfn GopBr one

who has s. शष्टिन mfn (Pāṇ 5.2.88) TS, Kāth, इजान

mf n RV, AV, ŚBr, etc.

not competent to sacrifice अहेतु mf n AV 9.6.

52, ŚBr one who does not s. अनिष्टिन m KātyŚr.

one who himself sacrifices स्वयंहेतु m ShadvBr

one who s. हेतु mf (यौ) n (gen or comp) Mn, MBh,

etc one who s. a thousand victims सहस्रयाज m MW

one who s. for a Śūdra शूद्रयाजक mf n Gaut one who

s. for a Vratya व्रतयाजकः MW one who s. himself

आभयाजिन mfn Mn 12.91 one who s. his life त्यक्त

~~mf~~ mfn MBh 7.378 one who s. on behalf of ~~xx~~ many

बहुयाज्य mfn Kull on Mn 3.151 .

'refuge of sacrificers' (N. of Vishnu) याशिकाभयः

Pañcar .

'sacrificing for Trisanku' ~~x(Viśva)x~~ (Viśvā-mitra)

त्रिशङ्कुयाजिन m L .

a Soma sacrificer सोमपा mfn RV, MBh, Bhp ,

सौत्रः

L , सूरि

m RV n the son of as. याज्वनः Vop.sacrificial adj यज्ञिय f(आ) RV, etc,यज्ञीय MBh, याज्ञिक f(ई) ŚrS, R, BhP, यज्ञ्य,यज्वन f(अरी) RV 1.3.1, यज्विन MBh, Pur हवनीय

साक्षिक

W-साक्षि, (ŚrS — श्रोत f(ई or आ) MW — वैतानिक

f(इ) w — पारभृतीय .

accompanied with sacrificial grass बहिष्मत RV,

Br, Mn along with the s. ritual सक्प Mn 2.140 any

s. stake यूपः RV, etc the being a particular s. post

उपश्रयलभ TS 6.6.6.4 being over the s. grass कर्षवहिंस

VS 38.15 belonging to s. grass बहिष्प RV, Br the

bricks used for the s. fire चिह्नगि m pl ĀpŚr, 14.8.6

ceasing from the s. rites निवृत्तदेवकार्य MW covered with

s. grass बहिष्कMBh destined for the five s. ani-mals पञ्चपशुVait destroyer of s. fire वीरहन mVas eating s. food (any grain) हविष्यभक्ष ŚāṅkhGr,हविष्यभुज Mn 11.78, हविष्याग्नि Mn 11.219 fit for anys. rite सबनीयBr, ŚrS fitted for s. grass बहिष्यRV, Br the five s. animals पञ्चपशु m (!) sg KātyŚrformed with s. grass बहिष्कMBh having good s.grass सुबहिस्RV, VS having its own s. straw

केवलबहिस्

ŚBr 2 having s. grass above हृदिहिसि MaitrS 2.2.3

having the same s. grass सप्तानबहिंसि ŚBr, ŚrS honoured

with a s. fee मङ्गलपूजित MW a kind of s. brick

धर्मैष्टिका ĀpŚr a kind of s. fire शाळाद्वार, शाळाद्वारः

m Vait a kind of s. fire (to be brought or carried by

the priest) समूख्यः (अग्नि) Pāṇ 3.1.131 a kind of

s. grass वालकेशी L a kind of s. vessel मङ्गल (Only

L) a kind of small s. grass यज्ञजागरः L § 'lords

of the s. assembly' (N. of the Indra and Agni) ^{सदस्यती} ~~सदस्यती~~

m du, सदस्यती m du RV loving the s. enclosure

(said of Indra) प्रिययातन AV, ŚBr, ŚrS not rendered

fit for s. purposes अनुपाकृत Mn 5.7, Yājñ (prob.)

one on whom the s. fee is well conferred सुधातुसुदक्षिण

VS, Kāth, Kauś one who consumes the s. food ऋतुसु

(voc) RV 1.180.3 (said of Aśvins) Sāy one who eats the

s. oblation' (a god, deity) ऋतुभुज m L 'one who

'one who has done with s. ceremonies' (a Buddhist)

क्षीणाज्यकर्मन् W one who has s. grass बहिष्मत् m

RV one who spreads s. grass बहिष्मत् W partaking

of the s. food मिषेद्य RV, मैद्य a particular

part of a s. animal उसादः VS a particular s. act

सौमसवः TBr, Sch the performance of s. ~~action~~ acts

in former times पुराकल्पः AitBr a period of 5 s. days

पुष्प्यावलम्बः SrS placed on the s. grass बहिषद् RV,

TS, सर्वविधिः ७३possessed of s. ~~grass~~ food इडावत्(Sāy) RV 'present in the s. enclosure' (an assessor,spectator, etc) सदस्यः TS, Br, GrŚrS, MBh, ~~etc~~ WhPprovided with s. grass वर्हिष्मत् RV, Br, Mn relatingto any s. rite सवनीय Br, ŚrS relating to the s.victim परिप्राव्य ŚBr, KātyŚr rules for s. rites inthe form of question and answer ^{११} श्रोतप्रश्नोत्तरव्यवस्था ^१ s.act यज्ञक्रिया Kathās , होमकर्मन् n Kathās , क्रिया

(Pāṇ 3.3.100) Mn, Yājñ, MBh, etc , तति f (Pāṇ 6.4.

37, Kās) ŚāṅkhŚr 6.1.4 , शुल्बम् , शुल्बम् (also

शुल्बः , शुल्बः , शुल्बा , शुल्बी , शुल्बा , शुल्बी)L , दात्वम् Un

s. act performed by the Adhvarya अध्वर्युऋतु m Pāṇ 2.

4.4 a s. altar मरवेदी R s. animal ऋतुपशु m

ŚāṅkhŚr 15.1.21 , पशु m RV, etc , मेधः VS,

Br, ŚrS , (killed during the recitation of particular

prayers) उपाकृतः L s. ashes वैष्णव L a s.

ceremony यागकर्मन् n Mār̥kP , क्रतुकर्मन् n क्रतुक्रिया

the s. cord यागसूत्रम् Up a s. exclamation वृष्णायि

Tār s. fire होमाग्नि m Pañcat, होमानक्रु Daś ,

मरववद्वि m L , उद्भवः , मुखग्नि m W s.

food निवपान्नम् MBh , इव्यम् RV, etc , प्राहुष्यनि

n (pl) RV 8.6.33 (Sāy) , (the seed of Euryale ferox)

मरवान्नम् Bhpr s. food offered to all created beings

प्रहुतः (scil यज्ञ) Mn 3.73, etc, (प्रहुतम् L) s.

gift हव्यदानि f RV , हव्यम् RV, etc , निवापदन्ति

f Ragh , बर्हिःपुः BhP s. grass बर्हिस् n

(rarely m) RV, etc , बर्हिष्कम् MBh , कुथः L ,

पसू f RV, Br, KātyŚr s. grass personified (adn

enumerated among the Prayāja and Anuyāja deities) बर्हिस्

n RV, Br a s. ground वेदिकः VarBrS the s. horse

होमपुरः Ragh , क्रतुयः L the s. post at the

Vājapeya वाजपेययूपः ŚBr w. reward क्रतुदक्षिणा ŚāṅkhŚr

s. rice निर्वपणु RTL, 367 a s. rite यागकर्मन n

MārṇP , मरणक्रिया L , होमकर्मन n Kathās s.

rules याज्ञिक्यन Kāś on Pāṇ 2.3.36 a s. utensil कलङ्कन

VarBrS 69.24 'the s. Veda' यजुर्वेदः Br, GrSfS, Mn, etc

seated on the s. grass वहिषद् RV, TS ~~touching~~ 'subs-

isting by a s. fire' (a Brāhman who claims alms under pret-

ence of maintaining a sacrificial fire) वीरपजीवि वक्रः L

a supplementary s. act अङ्गकर्मन n , अङ्गक्रिया f

that part of the Śruti which relates to ceremonial acts

and s. rites कर्मकाण्डम् Pāṇ 4.2.51, Kāś, Prab together

with s. grass सपवित्र f(आ) KātyŚr, Mn, सपवित्रम्

MW whose space on all sides suffices for a s. ground

आग्नेतीर्देवयजनमात्रदेश KātyŚr within the s.

ground अन्तर्वेदि ind ŚBr, etc with the s. places

सम्स्थाण्डिलम् Pāṇ 1.1.7, Vārtt 8, Pat.

sacrificing adj याजिन (mostly ifc) TS, etc,

याजिष्णु MBh, यज ifc, यजनत् RV, AV,

यजमान, स्याज्य, यजि — हुत् (ifc)

— हाविन śāṅkhŚr — उपहारिन — दासु- (ifc)

RV — यागिन (Pāṇ 3.2.142) Mn 89 — यागिन (Pāṇ

3.2.142) MBh 3.77.

not sacrificing अयज्यु RV , अहोत् AV

9.6.52, ŚBr , (prob.) अवद्धि Nir (prob.) all- s.

सर्वहुत् MW always s. नियहोत् RV s. after sun-

rise उदितहोमिन् AitBr, ŚBr (prob) s. all at once

सर्वहुत् MW s. at the expense of a Śūdra शूद्रस्यैव
शूद्रस्यैव

Gaut s. at the proper time ऋषिज s. by austerities

तपोयज्ञ Bhag 4.28 s. excellently यजीयस् RV

s. for one's self आत्मयाजिन् ŚBr 11 s. for others

याजनम् Mn, MBh, etc s. frequently इत्यशीति L

s. life यत्प्रमाण s. regularly ऋषिज s. successfu-

lly सुयज्ञ

RV , (applied to Agni) सुह०य

RV

s. to Agni अग्निहोत्र

AV 6.97.1

s. to the gods देवमाजिन

ŚBr , देवेज

Vop , (Agni) देवयज

VS 1.17,

देवयजन

f(इ) AV 12.2.42 , देवयजे

Bhatt

s. truly सहायज

RV

s. well सुयज्ञ

RV , सुयज

RV, VS , सिषि

MBh , सुह०य

RV s.what is true सव्याजिन

MaitrUp

w. with success सिषि

MBh , सहायज

RV.

intending to sacrifice जुहुयु

(acc) Heat 1.3.

939, Sinhas 2.1

ready to s. दित्तु

(acc) MBh 5.187

wishing to s. शिष्यक्षान्

(R) शिष्यक्षामाण, शिष्यक्षु

(MBh) .

sacrificing n (the act of) अभिहितम् Mn, MBh,

etc — इष्टम्, इष्टि f, राशि f Pāṇ 3.3.

110, Sch — होत्रम् RV, AV, ŚBr, Kāth — आहुतिः L

— अभिहितम् Bhp, अभिधनम् KātyŚr, आहुतिः AitBr,

ŚBr, MBh, Megh. अभिहितम् f ĀpŚr — राजापः Vop, देवराजः

non-sacrificing अनाहुति f RV 10.37.4.863.12 the

act of s. together सहितम् MW manner mf or mode of s.

होमकल्पः Hir a peace made after having sacrificed

one's own army आहामिवह

Kān sacrificing

for an outcast (one of the sins called Upapātaka) अयाज्य

अयाज्य

(Mn 3.65), अयाज्यसिद्धिम् (Mn 11.59)

s. one's life हास्य (Pāṇ 6.1.216) RV 4.24.3.

sacrilege n देववापहरणम् MW.

an sacrilegious act अपहरणम् Pañcat, Kathās,

(Prākṛit अपहरणम्) Śāk.

sad adj I विषय

Kāv, Kathās, BhP, विषयवत्

Kathās, विषयिण Mn, MBh, etc, विषय R

R — सशोक f(आ) R, Kālid, etc — शोक R Das

— दुर्गेतर MBh, R, etc, दुर्गेतर — अन्तर्गत L

— दुर्ध्वज Kāraṇ — सद्गुरु f(आ) Kathās, Rājat

— अन्तर्गत — सुचित W — दीना — निरानन्द MBh,

R, etc गिर्युख MBh — गिर्य BhP — अन्तर्गत

— अप्रतीत .

II अश्लील R — असह्यमान f(आ) RV 4.18.13, PBr

— हृत् — परिश्रुता ŚBr — चित्तान Ragh 6.86 .

being sad चित्तानीभूत Jātakam 'having a s. heart

(a mother-in-law) साधुद्वी L looking s. निषण्णमुत्त f

(५) , निषण्णदत्ता R (said of) of s. fate व्यसनाभ्युपगत

R very s. अतिदुःखित, अतिदुःखित, प्रमाण्य Daś.

to become sad दुर्गिणाय Nom दुर्गिणायते Kāv to

be s. दुर्गिणाय Nom दुर्गिणायते Kāv , प्रमाण्य प्रमाण्यति

A, दुःखम आस

Ratn 4. ¹⁹/₂₀

saddle vb पश्याणय Nom पश्याणयति Nalac --

पश्याणय Nom पश्याणयति Bhojacar.

saddle n सवारीपट्टा Var, Kathās — पट्टासवारी L,

पट्टा, सवारीपट्टा L, पट्टा Gal, सवारीपट्टा

TS, Sch.

a horse's saddle सवारीपट्टा L, पट्टा provid-

ed with a सवारीपट्टा mfn Kād.

saddled adj पराजित

Kād, रापर्याण

Kād.

sadly सर्जनम्

ind — दीनाम्

ind Śiksh 35

— अन्धुरम्

ind ~~Ś~~ Śis.

sadness n विषण्णता, विषण्णत्वम् L, विषण्णभावः

Das सशोकता MBh दुर्मनस्ता Sch महीने f

Kathās मादि f only L.

causing sadness विषादनाम् Car.

safe adj विशुद्ध Kām दीर्घा MBh (e.g.

Na1 12.90) Bhp 10.88.39, Kām, दीर्घा f(आ) W

अरिष्ट f(आ) RV — अविद्यमान — अरिष्टा RV, AV

— अक RV — अकृत f(आ) MBh, R — अकृत

RV — निवृत्त VS, AV, ŚBr, etc — अकृत RV.

keeping safe (of what has been acquired) प्रशमनम्

Mn 7.56 a s. conduct अभिराम तम् (a modern term) a s.

step अपदुष्यद् RV 10.99.3.

safe n कपडाकड्डा W, कपडाकड्डा L.

safely अपाक्षिमण ind R.

safeness n अरिणि f Ved, RV, etc, अरिहतानि f

RV, & AV अरिहता ŚBr, AitBr.

safety n अभयम् (ifc f ३०) RV, etc [(appli

ed as a proper noun to) a child of Dharma and his reign

अभयम्

in Plaksha-dvīpa] ~~अभयम्, अभयम्~~ (ifc f ३०) BhP अभयः, अभयम्

(Ved only अभयः g अर्थवत्तादि) RV, AV, VS, Mn,

MBh, etc, अभयम् instr ind R, Mricch, Pañcat, BhP,

(ifc with शय R 2,54.4) दीर्घेणः instr pl ind MBh 13.

1519 शर्मन् n RV, etc — प्रतिरक्षा-अदिति f —

अवुकम् RV.

asking for safety अभयसन्निना Ragh 11.78 causing

s. अभयि कर (RV 10.152.2, AV, etc) अभयि कृत (ŚBr)

mfn causing universal s. सार्वभयि कर mfn R ~~dwelling on~~

'dwelling on the mountain of s.' (N. of a division of

Kātyāyana's pupils) अभयगिरिवारीनः m pl Buddh

giving assurance of s. अभयदानम्

giving s. अभयम्

mfn , अभयम्

mfn Mn 4.232, etc

giving s. to all

(said of Vishnu)

अभयम्

mfn Vishnu

greatest s.

अभयम्

RV 10.17.5

keeping acquisitions in s.

अभयम्

Mn, MBh, Hariv

a means of s.

अभयम्

MW means of s. अभयम्

Hit.

safflower n (Carthamus tinctorius) कृष्णम् Suśr,

VarBrS, Śis, etc, कृष्णम् L — महारज्जम् Daś,

महारज्जम् MBh — कृष्णम् Bhpr, वस्त्ररज्जम् L

— ग्रासकृष्णम् L — रक्तः L, रक्तवर्ग, रक्तसिद्धिः, रक्तसिद्धिः L

— रक्तम् L, रज्जम् n L — कदा (only L)

— मन्थरम् — वह्निदीपकः, वह्निदीपकः, वह्निदीपकः L.

anything dyed with safflower २१ कृष्णम् Cāṇ

coloured with s. महारज्जम् mfn Hariv dyed with s.

^{११}
कौसुम्भ mf(इ) n (Pāṇ 4.2.1, Kās) Ratnāv, कौसुम्भक

mf n AgP prepared with s. ^{११} कौसुम्भ mf(इ) n Suśr

% 'resembling the colour of s.' (outward (as affection))

^{११} कुरङ्गभराग mf n Sāh a s. plant अग्निधिरव. L s.

prepared as a potherb ^{११} शाककौसुम्भ VārP the seed of

s. वररकः. KātyŚr, Sch, वररिका Bhpr, वरर

वररः
(prob.) the seed of s. ^{११} कौसुम्भः | Gṛihyas, Kātyśr, Sch

कौसुम्भः
wild s. ^{११} कौसुम्भः L , कौसुम्भः L.

Saffron n I काश्मीरजम् Naish 22.56, Bhām,

काश्मीरम् Bhartr, Gīt, L, काश्मीरजम् n L, काश्मीरजम्

n L, काश्मीरसम्भक्तम् — कैसरवरम् L — रक्तम्, रक्त-

-चन्दनाम् L — रक्तसंज्ञम्, रक्ताङ्गम् L — रुधिरम् Car

— रोहितम् L — शोणिताङ्गम् L — शोणितम् Bhpr —

लोहितचन्दनाम् Hariv, Bhpr — कन्कगीरम् Caurap —

दीपकः, दीपकम् L — (Crocus sativus) कुरुम्भः, कुरुम्भम् L

कुसुमम् Naish 8.80, Vcar 11.1 — पारलम् L —

वाहिकम्

वाहिकम्, L, वरवाहीकम् L, वाहिक .

II

आग्निशिखः L, आग्निशिखम् L, आग्निशिखम्

आग्निश्वम् L — असृज् n (m or f only Hariv 9296) L

कावम् L — कावम् L — कावेरम् L — कुचन्दम् L

कुर्यात्कम् — गौरवः L, गौरम् L — वस्त्रम् L —

दोरम् L — वाहः n (pl for वर) L, Sch —

जरा L — जागृजम् L — धीरम् (not always eop.

in comp) — नकुली L, शांतिनी — पिण्याकः, L

—पिशुनम L — चीतकम (only L) , पीतिका, पीतनम

L , पीतकानेरम , पीतचन्दनम L (opp.) — ~~पुष्पजस~~ ^{पुष्पजस}

n L — ~~पिशुन~~ ^{पिशुन} n L — ~~रजनी~~ ^{रजनी} L — ~~नीरम~~ ^{नीरम}

(only L) — लसा L — लरम BhP , ~~नीरम~~ ^{नीरम} L

— ~~नर्म~~ ^{नर्म} L , ~~नर्म~~ ^{नर्म} L — ~~वादिशिरम~~ ^{वादिशिरम} ,

L — ~~नर्म~~ ^{नर्म} — ~~सैक्यम~~ ^{सैक्यम} , ~~सैक्यगिशुनम~~ ^{सैक्यगिशुनम} L — ~~सुराहम~~ ^{सुराहम}

MW — ~~सुराहम~~ ^{सुराहम} L — ~~सैरभम~~ ^{सैरभम} (ifc f आ) L — ~~हरिचन्दनम~~ ^{हरिचन्दनम}

consisting of saffron ११
११३०४

mf(३) n Heat

died with s. ११
११३०४

mf(३) n Hariv 7072, ११३०४

mf(३) n SBr

Indian s. ११३०४

L, ११३०४ L

~~marked~~ marked with s. ११३०४

mf n of s. colour

११
११३०४

mf(३) n Viddh 'resembling s.' (a kind of

rice) ११३०४ m Gal

two kinds of s. ११३०४

L.

Personal दिनांक 10.7.2020 दीर्घा

दादा भाईजी

दाधदाशिवरा

[illegible]

(1. 1. 1.), दीर्घद्वयन. (1. 1. 1.), दीर्घद्वय.

विषय — निरीक्षण , २० — उदारधी

००-गभीर (आ) , १.११.०१, १००.०१, १००.

गोभीर, ११११११ - नवाधिकप्रदा - विप्रायित

विमानस 1. विराद

not saracious अमाय

SEr, Ait3r very s.

(as a dog) ⁽¹⁾ ⁹ क्षिप्र चेतन

Can

संक्षेप विवरणालम् .

संक्षेप गम्भीरता, गम्भीरत्व — व्योविषाणम्.

— इभविमालिका .

age n I मुनि m Sdr, etc — ज्ञानिन mfn V

विशः m, etc — विशानाह m, etc — विकारः

दर्शिन mfn L — कौकजित m W — बुधः m, Bh,

मूढः m, बुधानः L — विशेष विद्वत् m W,

सिद्धः m जेन L — निदिनः — विश्ववेदः

विद्वत् L — विद्वज्जनः m, etc — भावितरामन

सत m, etc — सही mfn

Kasikh — साधु mfn Kālid — सूरि m, etc

मनीषीन प्रमुखः

II अहसि 10.1.16, कवि

कैनिपः क्षेत्रविद् गन्धर्वः

जातिवेदस सागः

हिजद्वः नान्तः निवृत्तात्मनः

निर्दिष्टः निर्दिष्टः मिहिरः मैक्षोपत्रः

निष्परायः वाग्यमः वादिशः विप्र

शिलम्बः संस्कृतात्मनः

संयक्षः सानु सुरः

सुराप

mf (IA or 3) 12 11 - रोमियो कः - स्कवः

any great sage महावि m Mn, MBh, etc (IW 206, n 1)inspired s. (e g Vyasa Kapila etc) सिद्धAdvait, MBh, etc a सम्बुद्धs. हकाहकः only धारयत्कविchief of देवर्षिवर्यःfrom a sage काव्य m n RV 1.177.12, 8.8.11, 18, 19,s. 1.17.1, 1.11.1. परमर्षि

a divine s. कृत्पः L endowed with the malit

काव्य mfn RV 1.177.12, 8.8.11, TS, AV, RV 5.39.5,

13.1.2 a great s. परमर्षि m, f, etc. महामुनि

m, f, etc., मुनीन्द्रः Kathas, महापुरुषः

m, प्रबुध Bhp the host of patriarchal sages

अरसिगणः an inspired sage अरषि m PV, AV, VS, etc

a divine defined s. सत्बुद्धः L a divine s. हलाहलक

only L the magical caldron of a great s. (said to cover

with any kind of food at the wish of the poss-

senior सिद्धरात्री the sage of Sak अक्षिगणः

the sage Usanes काव्य mf(आ)n Parās ,

the office or position of a holy s. ^{११}मौनम्

the sage द्विमुनि mfn Mn .1.11,

the sage नृपति the sage's residence

the sage मुनिभेषजम् a s. who devotes his time to

the sage युज a sanctified s.

सिद्धि m Mn 4.94, 11.236, Sak, Ragh, etc seen by

ancient sages पुराणद्वय mfn Vas the state of a sage

काव्यता IV 1.25.2 sup artine saras व्याख्यान

very मरिह what subscribed by the author

Usang's काव्य mf(आ)n Paras , MBh 2.2097 .

scattering n चापिन n Horse, चापधारः

चक्र, चक्र - कारुण्यम् चक्र - निशानतम् चक्र -

(the zodiacal sign) हमाङ्गः - VarBrS .

half of the sign constellations द्विपदराशि n the

sign of the zodiac धनुरा n अधिकादि

sign of the zodiac धनु n

1. धनु n धनुराशि n धन्वन

n Jyot , धान्विन n , धनुधरः n धनु

मौखिक n धनु n धनु

उरुगृहम्

a r 0.11

the name of

ज्ञात्वाक

Jyot .

sagittarius n चापः चापम् Var BrS.the name of the planet

राहचर

/
 Susr .the name of the planet

साहेदेनकः

c .

said adj उक्त , प्रोक्त

Mn, Bhag, Hariv

Pañcat, etc , प्रोक्त MBh, Prab, Var, Hit — अभिहित

— परिभाषित
MBh, Mn, etc — आरम्भात् KātyŚr, etc — भाषित Hariv

Bākar, Bījag — भाषित Pañcat, Vet, Gīt — जालित

Pañcat , उदित MBh, etc , उदित AitBr, Kathās, Ragh,

Śis, etc — प्रकीर्तित Mn, Yājñ , परिकीर्तित Mn, MBh,

etc , कीर्तित — शंसित Pañcat — जपित L,

प्रजपित w — उदीरित , अभ्युदीरित , इरित ,

आहूत VS, etc , उदाहृत - प्रणीत MBh, Kāv,

etc.

after it has been already said by अभ्युपगते

loc ind (instr) Kathās any act in which it is s. un-

mṛija! ava-mṛija उन्मृजावमृजागणा नमूर - व्योराकादि

Pāṇ 2.1.72 as s. यथोक्त r(आ) Kauś, Mn, etc ,

यथोदित RPrāt, Mn, etc one who has s. प्रोक्तवत्

W properly s. रूक्त RV, etc s. again पुनरुक्त

f(आ) MBh, R, etc s. before पूर्वोक्त Mn, Mathās

etc , पूर्वोक्त s. in the Veda द्रुमुक्त Mn 1.108,

द्रुमुदित MW s. in 2 ways द्विरुक्त W s. in

various ways निगीता W s. together राहादित W

to be s. वक्तावा f(आ) ŚBr, etc , वाच्य Up,

Mn, MBh, etc , कथनीय MBh, BnP, etc , आरव्येय

MBh, Yājñ, 3.43, etc , वादितव्य (n impers) AitBr,

Sarvad , वादितव्य , वादा AitBr , भवनीय

Sarvad , आलापनीय , आलाप्य

आभिप्राय

AitBr , आदेश्य Pañcat being ~~not~~ s. वक्तव्य f

(जा) easy to be s. सुख्य Nyāyas, Sch it to be

s. वक्तव्य f(जा) ŚBr, etc having s. ^{वा}निर्वादिता

Bhaṭṭ intended to be s. निर्वादिता MBh, R, Śamk ,

वैवक्षिका Sāh, Śis, Sch, Kir, Sch it is to be s.

नाच्यम् n impers not to be s. अवक्तव्य NṛisUp,

etc to be intended or meant to be s. निर्वादिता

~~खण्ड~~ Nyām, Sch to be s. much नहुवकथ्य Rājat to

be s. to अतिहता (loc) MBh what may be s. again-

st any one वाच्यम् MBh, Kāv what may be s. again-

st anything वाच्यम् MBh, Kāv that which is s. first

उद्देश Sāh, Kpr, Comm on KātyŚr that which ~~xx~~

may be s. aloud अतिहता Megh.

wished to be said विनशित MBh, R, Śamk .

having said उक्त्वा ind p . आभिधाय ind p

आदिश ind p L having s. afterwards 31/2/21

ind ~~xxxxxx~~ where i.e. in what has been xx s. 31/2/21

ind ŠBr.

sail ३ cl 1 पूवते (rarely) पूवति

MBh, Hariv .

to sail across तृ cl 1 (rarely) तरति

RV, etc to s. way प्रपु प्रपलनते TS, AitBr .

to cause to sail away प्रपु प्रपलनमति

sail १ वातपटः, लथा, मरुत्पटः

Kathas

, वाहनम् R 2.52.5 .

a boat (of a ship's sails) रुफ्यम्

Br Smithson

with s. (?) पताकिन् (with जो) with the sail or

boat जवनिक्का sails in a boat यन्त्रम् .

very difficult to be sailed over सुदुर्गम लङ्घनीयम्

sailing against the stream प्रतीपतरणम् ति.

111 - द्वयातिगः W - धूमः - पावकः ,

मोक्षोपायः - यायावरः - विदथम्

L - सहोरः W .

any ... महर्षि - (IV 236, n I)

(as ... one of the styles of ...)

10) सिद्धः , महासिद्धः

महापुरुषः as a ... of the celestial class देवर्षि

... who

lives ...

निग्रन्थ mfn Var, sayan was. s. महाप्रभु

n .

a saintly woman साध्वी W .

śaiva n शिवभक्त: Cat - औद्योगिक: L.

a Saiva saint of a particular degree of perfection

जायपति m Bādar, Sch .

the Śaiva class शैवालम् Śaiva, Śaiva, etc ,

शैवालक (Śaiva) Śaiva with 3. places

शैवालित Śaiva लारकादि , शैवालवात् man

शैवालिन Śaiva Śaiva .

possibly the 'Sainala plant' शैवालीय

शैवालीय Vas, Introd .

possibly the 'Sainala plant' शिवज्ञा

made of Sajdhrika wood

शैवालीय
सक

शैवालीय

akṣa n शकारः Pat on Pan 4.1.130 .

derived or descended from the 'akṣa' शक्य an

शकुण्डिकादिः (शक्याभ्रजनोडस्य) relati to the .

शक्य an the year used in the astronomical calcul-

ation i.e. year of the akṣa era करणाब्दाः an on

on an .

Saka era

शाककादः

not .

attachment to a शाखा शाखाश्रयः belonging to

same s. समानशाखीय मनः गहादि one who studies

the style सप्तमिचारिकः सप्तमि-

चारिन् the result of a

शाखाध्वस्त

relative to the 'akti' under 18. while 'pranai' test-

ion. शाक्त an a va 1. as. as. as. in in in

ions क्रियाशक्ति an a va 1. as. as. in in in

शक्ति ^a an a va 1. as. as. in in in शाक्तिः

, शाक्तयः Vop , शाक्तयः .

Key Mo (H. of G. ...) शाक्यमसिंह

... ... roller त्रिपुरवा S. ...

(... of ...) शाक्यमुनि ..., ... hear, ...

... bull ... (...) शाक्यपुंगवः ...

... S. ... शाक्यमन्त्रः ...

wood of Sal wood शालग्राम नदी in an A. 3. 11

ch relating to the ' tree शालिक with the ' tree

सालः , सिद्धकः , गन्धवृक्षकः L .

sal amoniac . अमृतक्षारम् L .

distance of 1000 miles शतशत मील,

distance of 1000 miles दशशत ०.७.२० .

salary n वेतनम् m, n, etc, वेता I,

वेतनविनियोगः - वेतनम् (100 आ) मील, 100-

— धूमशिरा — हस्तसिद्धि —

सर्वज्ञ सर्वज्ञ n, etc .

पाणि m W the s. of flesh मंसाविक्रयः Sukas the

s. of the s. of flesh मंसाविक्रयः Vajñ, Sch 's.

of knowledge (instruction in return for) विद्या-

विक्रयः Fine s. of one's self i. liberty

आत्मविक्रयः in H. unite अपण्य न. n.

विस्तृ aus विस्तारयति

saleable adj विक्रेतव्य Campak, Kull .

small bird (Salik) कुणपी .

saline adj. लवण f(इ) Hariv, Susr,

लवणिक f(इ), लवण f(आ) r, etc - क्षार

f(आ) (ana) ज्वरादि, f(आ) r, etc - पटु

f(पटु or पटी) L .

non saline अनुषर f(आ) r, etc any s.

substance f(आ) an alkali such as soda or potash क्षारः

r, tain . 6, h, etc consisting of s. salt अवत

distilled

L distilled from s. matter क्षारित L a kind of s.

alkali and s. salt रौमकम् r, etc

s. soil लवणकटुक usr s. and s. ri. part

लवणकप्राय usr s. and bitter लवणप्राय usr

s. soil उषः a s. favour इतिरसः , सविसः

सविसोत्तमः s. soil ऊषरम् , सविसः

MBh, Mn, etc s. taste लवणः a small tree growing

s. soil इज्जलः s. substance

salt water (black soil) त्रिपटु a tree

s. soil ऊषराय ऊषरायते

saliva n (मात्रा) Kav, Var, Susr, etc, निष्ठी-

वनम्, etc, पृथिवीवनम्, etc — मुखस्रावः

L, वदनासवः L — वक्त्रासवः L, आस्यासवः)

स्मरासवः L — स्यन्दनी, स्यन्दनी L — (as

(1 min) द्राविका — फेनः once फेनम् (often

feen) फेण and prob connected with फण, etc —

द्रुक्लः (— a ... in the

रसनः (— कफकूर्चिका — उद्गारः

(?) जाम्बीलम्, जूरी

an. 19.2, — (सिसेका) L (??) वास: —

सृणीक: L.

causing a flow of saliva सनिष्ठीव

सनिष्ठीव s. अम्बूकृत

mfn Pat Laty causing a flow of s. वातास्त्राविन mfn Susr

causing s. to flow वातवत् mfn (for वातावा)

causing s. to flow (a river) वातास्त्राव:

causing s. to flow वातापानम् a river

s. स्यन्दानिका MW ejecting s. ष्ठीवनम् ParGr, MW,

Susr, etc. सुस्र L. सुस्रा L. सुस्रा L.

breath of s. कृदकः " flow of s. सुस्रा L. सुस्रा L.

सुस्रा L. Susr ' having s. for food ' (N. of a

partic hell) सुस्रा L. Pur ' the s. of a snake '

(o. in) आहेकेनमः , आहेकेन ' serpent's s. '

(o. in) फालिकेन , फालिकेन ' serpent's s. '

flowing from marbled flow of s. प्रसिकेन min Susr the

venomous s. of a snake. पिच्छा L.

the saliva of the सुस्रा L.

नात्मायते विचरति .

नात्मायते विचर विचरति

Mn, MBh, etc .

Salmalia malabarica

अहिका

L.

Salmalia malabarica (a left in thorny tree)

(1.) शात्मलि — , , , शात्मली)

शात्मलि — , , , शात्मली

(2.) — चिरजीविन् — , चिरं जीविन् — L —

दीर्घद्रुमः L — नकुली L — निर्गन्धपुष्पी L —

महसारः — रक्तपुष्पकः — श्रीपर्णी

श्रीपर्णी — (ilic) le — स्थिरा — स्थूलकण्टिका

L .

bulbous root of the *Almalia malabarica* मलहन्त

the plant . malabaric कुकुटी (tan . . .)

, = कुकूटी , कुकूटी L, कुकूटी

malabaric मलहन्तः L .

salt लवणाय लवणायति

salt लवण (आ, etc, लवण

इ, लवण, लवणिक इ, (

लवणम् (also called लवणः, लवणा)

, etc — उपकम् — कवम् — पटु

n — राजवदरम् (also called राजवदरः)

समाभवम् । सरः । सविणम् ।

सविणम् ।

सैन्धवः, सैन्धवम् । Br, VarBrS, Susr

लवणोत्तमम् ।

आसुरम् । काचसिक्कम् । काचमलम्

काचसिक्कम् । काचमलम्

काचलवणम्

काचसम्भवम्, काचसौक्कम् । कुसुविन्दम्

कृष्णलवणम् । खण्डम्

— रवण्डलवणम् L — धूर्तम् L — नीलम् — रिति

— हयगन्धम् L (. . .) हयगन्ध black sochal

s. तिलकम् L . . . काचम् EXPOSE CASE

ऊषपुटः Maistrs, SBr, KātySr a clod from s. soi

इरिणत्तोष्टः containing much s. अहुत्तवणम्

ऊषर आ , ऊषवत्

' containing s. water ' (the sea of s. water ocean)

उवणादः उवणादक containing s. water

(गवण (इ) गवणिक इ

1 (आ) a kind of black vegetation in a rivulet.

(common) called vilva काललवणम् L. kind of

leaves. उपरजम् L. a kind of nutritious. महाविडम्

(common) वेष्टावारम् L. शूलिका L. kind of s.

उद्भवः L. उद्भिदम् L. कल्याणकलवणम् L.

कृतकम् L. = विडलवण L. कोरविकम् L.

गातक्यजम् L. घाटिकावणम् L. जरणः,

जरणम् L. तत्कालवणम् L. तत्कम् L.

लिक्तम् L. दुग्धपाचनम्, कत्रक L. द्राविडकम्

॥ + द्रौण्यम् ॥ + श्रुतलवणम् ॥ + पाक्यम्

(॥ लवण ॥) ॥ + पांसवम् ॥ + पांसुलवणम्

॥ + पांसुत्करम् ॥ + पृथ्वीजम् ॥ = गडलवणम्

— महारम्भम् ॥ + मानस्यम् (॥ ३० ॥ आ ॥)

— मे^नलवणम् ॥ + रामलवणम् ॥ + लवणदारः ॥

लवणमदः ॥ + लवणामुरजम् ॥ + लवणात्थम्

॥ + लोणारः ॥ + वसु ॥ + वसु ॥ रोमक-

वसुकम् ॥ + वसुकम् ॥ + वारिजम् ॥ +

वर्धिभवम्, वर्धयम् ॥ + वालुकेकम् ॥ + विटः ॥

विटलवणम् L + विडः विडम् ^{super} + विमिश्रकम्

L — शलङ्कः L — सहम् L — सारम्भरम् L —

सार्वसहः L — सुपाक्यम् L — हृद्यगन्धकम् L,

सौवर्चल

a kind of s. coming from Droni

द्रोणीलवणम् द्रोणीजम्, द्रोण्यम् ^{a kind of}

co. in. 170 ^{part} पाश्चात्याकरसम्भवम्, रोमक

kind of s. procured from the Pune district रोमम्

L, रोमलवणम् L, रोमकम् L, रोमकलवणम् L

वालुक — विडगन्धम्

, विडलवणः, विडलवणम् water, s. rth

सोष mixe with s. water लवणेदक -

-मिश्र Hir not eating s. food अलवणादिन्

अनुषरिह water on a variety of

स्वणधेनु particular in s. s. सर्वसंसर्गत्वम्

सर्वसंसर्गत्वम् water in a variety of

उषपुः water, s. s. समन्वत्

उषपुः the property of s. उषपुः

(ifc f अ) Amar 'receptacle of s. water' (sea

ocean) लवणजलाधि m (BhP), लवणजलीनिधि m (R)

red s. लोहितलवणम् etc river s. स्वादुशुद्धम् red s.

(लवणम्) (according to some also लवणः,

लवणा etc शिवम् स्वादुशुद्धम् शुद्ध धौतेयम्

(१), धौतेयम् L. s. s. लवणिकम्

हासलवणावशब्दसंस्पृष्टम् L. s. from saline soil

यवनम् L. s. उषः , etc

माटङ्कः

लवणखानि → लवणकरः L. s. b. l. s.

उवणम्

(according to comm उवणः)

उवणा , etc the s. comm दारममुद्रः

S. 17.6, Romakas, दारसिन्धु m L , दाराम्बुधि m ,

दारोदः , दारोदधि m , दारपयस्

सर्वसंगतवणम् - s. from comm iron s. soil

मिश्रक - the s. comm उवणसमुद्रः

उवणसिन्धु m Sis, Comm salts of iron (ओहसारः ,

ओहसारम् (?) salt soil इरणम् , etc

इरणम् , इरणम् , इरण

उवणाम्भस् , उवणदम् , उवणदकम् L No

 s. सम्भरोद्भुवम् s. वसिरम् .2.

वाशिर and वसीर - इयामम् - शिनम्

L - कटकटम् (also) , - अक्षिबम् , अक्षिबम्

 s. लवणित Car Six kinds of s.

षडलवणम् L s. prepared by boiling

 s. s. सौक्चलम् , सौक्चलः

 , , - कौद्रावेकम् - शूतनाशकम् ,

शूतनाशनम् , शूतनाशिनी - हृद्यगन्धम्

a soil in pregnated with s. बहुलवणम् L the taste of

s. (कवण्यम्) (ifc f आ) Amar white s. रुचिष्यम्

L with s. सलवण VarHogay .

to desire sold लवणस्य on लवणस्यानि .

1.11 to long for s. लवणस्य on लवणस्यानि Pan .1.11.

to desire sold s. लवणाय on लवणायानि Pan .1.11.

salted adj लवणित Car, लवण f(इ)

Hariv, Susr, लवणिक f(इ) .

an salt अनुषर आ अनुषर, an salt

s. व्यक्तलवण Car s. सौरावः Susr well s.

सुलवण आ r .

saltlessness n

आलवण्यम् .salinityलवणता / लवणत्वम् ,लवणमन् = m. १ दृढादि, (लवण्यम्) (lfc) आ

Amar, लवणः W .

संक्षेपः — पाक्यः — यवलासः —

श्वेतक्षारः — अक्लवगमः — लक्ष्यः —

लीक्षणरसः L — रेचकः L .

संक्षेपः — दारक्षतः .

संक्षेपः 3.11. दारक्षीण — दारक्षीण .

salubritas अलवण

sal soil

सार्वगणम् (v.l. सर्वगण) , सार्वसंसर्गलवणम्

(...सर्वसंसर्गलवण) L .

salubritas adj अनमीव f (आ) Ved — अनामय

f (आ), अनामयिषु लु — अयक्ष्म

f (आ) ... 9.1,

salutary adj हित f(आ) RV, et c —

श्रेयस्कर ॥ ६ ॥ १००,०००, श्रेयस्कृत् ॥ - कल्याण

(इ) (बहुविध) - अन्तर्भाव आ

साम्प्रदायिक (आ. ०२ ई) , ग्रिव, R .

हिम, हिम (hi)

, c as once - desirable and . प्रियहित in-

Section 10 of the H. P. D. Act, 1914 (11) and (12)

esp said of a die in a medical sense) पश्य

... etc ... s. शंभु ...

(आ ... स. ... भविकम् ... s. ... every ...

... सर्वजनीन ... 5.1.2, ... 5, ... s. सुरित ...

(आ) ...

... सात्मीभू सात्मीभवति

Jatakam . . .

salutation १. प्रणति २. नमः, इति, etc, प्रणमनम्

(१. ०. ०. ०. , ०. ०. , प्रणिपातः १. ०. आ

Sh, Kav, etc — (of a superior or elder by a junior or

inferior and especially of a teacher by a disciple)

अभिवादनम्, अभिवदनम् १. १. १. १. — अञ्जलि

— समुदाचारः १. १. १. १. — अनुनयः — कौशली

— कुशलप्रश्नः १. १. १. १. — स्वागतम् १. १. १. १.

etc — स्वागमः १. १. १. १. — प्रतिसम्भोदनम्, प्रतिसम्भोदना —

प्रतिनन्दनम् AV .

पादवन्दनम्
 accompanied by a respectful salutation ~~प्रदत्तम्~~

अभिवादनम् अभिवादनम् अभिवादनम्

10035 fit for the respectful s: of a guest प्रत्युद्गमनीय

अभिवादनम् a form of s. (Heil) कल्याणम् 'Gentle',

(' My best regards to you) कल्याणम् 'Gentle' (' Good ')

अभिवादनम्. रञ्जनी दुर्लभ होमम् (a s. a. respect)

the duties शोचम् making the respectful s.

अञ्जलिर्कर्मन् a morning s. प्रातरभिवादनम्

अभिवादनम्. 10035 (a s. a. respect) अनमः

one who is not a प्रत्यभिवादयितृ प्रत्यभिवाद

rather so for the अङ्गीकृत अङ्गीकृत

to a प्रणिपातगत प्रणिपातगत

(including sometimes the name or title of the person so

addressed and followed by the mention of the person's own

name अभिवादनम् प्रणामः (प्रणामः , प्रणामः , प्रणामः)

— उपसंग्रहः (उपसंग्रहः) उपसंग्रहणम्

— उपसदनम् (उपसदनम्) प्रत्युत्थापनम् (प्रत्युत्थापनम्)

— वन्दनम् (वन्दनम्) प्रत्यभिवादः

Pran 2.2.3) returning s. प्रत्यर्चनम् → प्रत्यभिवाद्क

and full reverential s. अभिवाद् → 2.2.3 s. , etc

— प्रणामादः → नमस् → , etc → विवर्तनम्

3W reverential s. with the hands opened and hollowed

प्रणामाञ्जलि → (1st of the name) → s.

अभिवादनीय → 1st 1st, 2nd 3. to 1st रामायनम्,

रामाय नमः → ind g स्वरादि → s. 1st 1st 1st 1st

to the forehead अञ्जलिबन्धनम् → reverential

s. → follow → सेवाञ्जलि → s. → s.

(esp. in the beginning of letters) स्वस्ति in .

to return a salutation प्रतिपूज् प्रतिपूजयति .

MBh, etc to utter a s. नमस् कृ .

salutatory सौवस्तिक mfn W .

salute ra सम्भू caus सम्भावयति , etc,

अभिसम्भू caus सम्भूच सम्भूचयति etc

प्रतिनन्द - प्रतिनन्दति AV, etc in

प्रतिनन्द) प्रतिनन्द प्रतिनन्दति AV, etc, अभिनन्द ,

समप्रतिनन्द समप्रतिनन्दति , सम्भाष सम्भाषते

caushUp, MBh, Kāv, etc - समनुज्ञा caus समनुज्ञायति

अच्छा - वद् etc - आमन्त्र आमन्त्रयते

निंस cl 2 (AV, etc) निंसते

निंसते - प्रतिगृ प्रतिगृणाति,

प्रतिगृणीते (१००) प्रतिजु प्रतिजरते १०० १३

सम्मन्त्र सम्मन्त्रयति

to salute by laying hold of the feet अनुसंग्रह

to s. सम्पूज सम्पूजयति

MBh, etc , वन्द cl 1 (Dhātup 2.10) वन्दते

(१००. also वन्दति) , संसेव संसेवते

MBh, Kav, etc to s. one another सम्प्रच्छ सम्प्रच्छते

RV to s. on parting with a visitor आप्रच्छ आप्रच्छते

rarely P MBh, R, Megh, Ragh, Kathas, etc to s. resp-

वन्द्य वन्दते (rarely) वन्दते

(rarely) वन्दते (rarely) वन्दते, etc., संवन्द्य संवन्दते

, समाश्रित्य आश्रित्य आश्रित्य आश्रित्य, आश्रित्य, आश्रित्य

(rarely) प्रतिपूज्य प्रतिपूजयति

, etc. to v. frequently आश्रित्य आश्रित्य

आश्रित्य
वाचयति, आश्रित्य आश्रित्य, etc. to v.

through another person आश्रित्य आश्रित्य

(rarely) आश्रित्य आश्रित्य to v. with assistance

आश्रित्य (rarely Ā e.g. Br 5.923) SBr, etc.

salute n ओमन्दनम् L .

salute vj अर्चित B, , etc, सम्प्रभ्यर्चित

, अभिनन्दित, प्रत्याभिनन्दित आपृष्ट

MBh .

salute clearly प्रतिनन्दित , , etc S.

i return प्रत्यार्चित S. MBh प्रतिनन्दित

in, etc s. respectfully अभिवादित s. reverently

आनतं .

to be saluted नमस्कृत्य W, आप्रणव्य ,

सम्माननीय MBh .

to be civilly saluted सामीचीकरणीय Mahavy to be

by rising from the seat प्रत्युत्थय AitBr to be s.

reverentially नन्द्य , , उपसंग्राह्य to

reverentially आप्रणव्य P, आप्रणव्य (ir)

R 1.72.2 , अग्नि वादक in .

slauter n अग्नि वादक mfn Comm on In 2.125 .

one who habitually salutes अग्नि वादनशीलः .

સાલિય રાજા કેતપ્રગામ, પ્રણિપાતિત

અગ્રિવાદક (1) વા. ૧૨. ૫. ૧૩૪ નાતિ ૧૦૦ ૧૦૦

BhP 6.9.40, 5.18.4 .

સાલિય રાજા અગ્રિવાદાયિત ૧૦૦ ૧૦૦

123 .

intention to salute વિવર્દિષુ showing the

intention to s. અગ્રિવાદક II, અગ્રિવન્દક Jain .

salutation आनीति , आनमनम्

salutation सपादवन्दनम्

s. on receiving a visitor आपुच्छा । s. the feet

(respectful salutation) पादवन्दनम् , (respectful)

salutation पादाभिवन्दनम् पादाभिवादनम् । s. res-

pectful अभिवन्दनम् , tc .

to wish to salute विनन्दिषा HParis .

प्रीति - गुडफलः

धार्मिकः , धारिन् - नामापीडनः

विरेचनः - शंखिनः - शीतसहः

संसिन् -

प्रगोपनम्

मोक्षकाम - ^{डिन्} मोक्षका

जगद्गुह्यारः

आनीमत्तः

Car 13 in the car निःस्ततीषत् निःस्ततीषन्ति

प्रलेपः प्रलेपः, प्रलेपनम्

Car

Alvina c. coll. प्रत्यक्षोणी , न्यग्रोधी

Car, न्यग्रोधी न्यग्रोधिकी L - कुत्रोणी

- चण्डा (E बहुदि) L - चित्रा L - तातपत्रिका

L - फाजिजतपत्रिका फाजिजपुत्रिका L - बहुकर्णिका

L , बहुपर्णिका L - भाजिपत्रिका L - भूदरीश्रवा L -

मातृ - मुसली L - मूषककर्णिका मूषकर्णी

L , मूषाकर्णी L , मूषिकपर्णी L , मूषिका

L , मूषिपर्णिका L , मूषीकर्णी L - रण्डा

- वृद्धिकर्णी L , वृषपर्णी L , वृषा L -

शाम्बरी L — संचित्रा L , सुवर्णी

सुवर्णिका L .

अलिनी उन्दुरकर्णिका (aur)

उन्दुरकर्णी (L) , अत्रिभू L , आरु-कर्ण-पर्णिका

L , आरु-कर्णी L , आरु-पर्णिका L , आरुपर्णी L ,

आरु-शुति L , उपचित्रा L , कृशिका

L , रुतश्रेणी L , सुवर्णी L .

according to the order of the saman यथासाम

अनाः सामिक

अनुसाम

शेषसामन्

शाकवरगर्भ

प्रतिहार

नानासामवत्

सामकारिन्

सामन्विन्

सामग्रायः ३.१२ ३.१२.१२

res वैचन्द्रसं ३.१२.१२

स्वारम् ३.१२.१२

सामग्रायः ३.१२.१२

त्रि सामन् ३.१२.१२ within a Saman अन्तःसाम

३.१२.१२

chanting of the Udgatri (Udgatri) in the office of the Udgatri

Udgatri without the additions, the office of the Udgatri)

उद्गाथः (Udgatri) AV 11.7.5, 15.3.8, TS, SBr,

असामन्

सामजः

यथासंधि in first place-

विसन्धि in pronouncing the words

according to the rules of S. प्रग्राहम् and itBr (in

gram) not subject to the rules of S. (at the final \bar{i} , \bar{u}

प्रगृह्य in first

Pan, etc pronounced without observing the rules of S.

प्रगृहीत in not subject to the rules of

प्रग्राहः (आ) without (pronounced)

विसन्धि विसन्धिक

a particular division of the so called "period" of the

eye

पर्वणी

Susr, पर्वणीका .

has the or relating to the period calls "Susr"

ससंध्य (अ) .

same adj एव in, RV, etc, adj, etc, एक

Śr 5, KātyŚr., Mn, etc. — सम (आ) RV, etc,

समान f इ, आ) RV, etc (in length, height,

मूल, वल, etc), सम्मित RV, etc, सम्यक्

— निर्विशेष (आ) लि.

सामान्यम् in the same way

सदैव रूप रूप always the same

सम (आ) RV, etc always the same

सदैव रूप रूप always the same

that all things remain the s. नित्यसमः

the 2. सपदि ind Var, VarByC, Var, etc

the 3. तत्क्षणम् in Tanent, Labi, etc,

तत्क्षणात् abl ind Var 2.14, Var, etc, तत्क्षणे

loc ind Var 2.14 तत्कात् ind Var 3.3.20,

Var 2.11.31, Var, Var, etc, सात् ind Var,

etc, संयुक्तम् in Var, संयुक्तम् ind Var

समम् in (ind Var) Var, Var, etc

सह ind (ind Var) Var, Var, etc

उप inst, उप inst (with inst) RV, AV, SBr

एकधुर एकधुरानह

एकधुरीण RV 4.1.17, being in the s. con- i-

tion (as before), तद्वरथ RV 4.19 being in the

s. word एकस्थानश्रय being in the s. word .

एकपदस्थ RV 4.1.17, being in the s. word नयस्य

सजात्य being in the s. word

समनस RV 4.1.17, being in the s. word

सम्मत् RV 4.1.17, being in the s. word सम्मति हृदि

Rank of the s. rank समानजन्य IV, belonging to

persons of the s. rank समानजन्य PañcavBr belonging

to the s. category एकमुख Say on TBr belonging

to the s. family वंशज Say born to the s. rank

इहेहमातृ born of the s. parents एकजात in

9.148.182 coming from the s. country तद्देश्य

With 12.168.41, Kam 13.77 containing the s. quantity of

water सप्तोदक I derived from the s. person (as a

man) एकदेह doing the s. thing

एककमकारक done in the s. manner समीकृत

समानकमेन समानकमेन

सकज

एककालः BHP ' having or resting on the s. basis

or support (belonging or applicable to many or all,

साधारण

RV, etc having the s. cup समानपात्र MaitrS having

समानधिष्य

एकान्त having the s. husband एकपतिक Comm

Ph 1n 9.183 having the s. meaning

तदर्थ

5. 2.4. the s. place of utterance

समान

f(इ, आ)

आ) 107, (said at) समानकरणं Prāt

the s. place of production पुनरुच्चारण

having the s. place of utterance

समान

f(इ, आ)

having the same place (for ancestor)

समानार्थि

f(इ) having the s. sound

सरस्वर

(in tr comp) Prāt having the s. tenor

एकगुरु

एकगुरुकः in the s. tenor एकग्रामीय

एक, एकग्रामिणः in the

s. direction सम्यक् in in the s. manner

एवम् एव, तथैव, इतिनात् in in the s. manner,

समेन, सध (only in comp) in the s.

यथारम्भम् in in the s. place एकत्र

ind in the s. succession यथारम्भम्

in in the s. manner सम्यक् in in the s. manner, आवि-

भागेन instr ind Pan 1.2.33, Sch making all things the

a. (only in comp) समानकारक in in the s. manner

and the s. cow एकक्षीरम् Kas on Pan 6.3.62, एक-

दुग्धम् not being born in the s. village असमानग्राम

Gau not having the s. Pan असरूपे वि. 3.1.22 no

of the s. cause असजाति In 3.1, (v.1.) अस्व-

जाति not on the s. day असयः ind KatySr occu-

pying the s. position as सरथान (gen) ArshBr

occurring at the s. time अभिन्नाकाले

was as funeral oblation to the s. person

एकोदक In 5.71 of the s. age तद्वयस

संस्कृत १५. १.१ of the s. class सजातीय पान,

परिव, etc of the s. class तुल्य (आ) (in comp

accord Pāṇ 6.2.2) Kātyāṣṇ, Lāty, Pāṇ, etc of the s.

comp सदेश of the s. class एकतान

of the s. class वंशीय of the s. class, वंश्य of the s. class, etc,

जात्य of the s. class यथारूपम्

in comp of the s. class सजातीय of the s. class, परिव, etc ,

तीयक

सजातीय तज्जा of the s. class १.१. , १.२.३. , तुल्य

(आ) (in comp accord Pāṇ 6.2.2) Kātyāṣṇ, Lāty, Pāṇ, etc

of the s. measure साम्मित AV, etc of the s. mind

साचिना ॥, साचिना ॥ ११.६.७ ॥ ११.७.८

number तुल्य (आ) (in comp accent Pan 6.2.2)

Lāty, Pān, etc of the s, opinion सामायेक

of the s. quality तद्रूप f(आ) Sarvad 15.

354, Pān 4.3.9 of the s. religion अपृथग्धर्मदीति

of the s. species आविजातीय I of the s. value

तुल्य f(आ) (in comp accent Pan 6.2.2) KatySr,

Lāty, Pān, etc one and the s. food एकाग्राम one by the

s. father and mother

सगर्भ्यः

VS, Kath one followingthe s. class

सहधर्मचर

one of the s. class

अन्तरतमः

one of the s. (i.e. function) inone of the s. class or in the s. class and sister

सहार्थनाश

the s. class

तेनैव तेनैव पथा

3.50.28

on the s. chariot with

सरथम्

ind RV onthe s. class

सदुग्भवम्

performing the s. rati-the s. class

तद्वत्

the practice of alwaysthe s. class

त्रातम्

the s. class produced at

the s. time as सहज (आ) (), n, achas

produced in the s. part of the north as सस्यनि

() () the s. part of the north as सस्यनि

() () the s. part of the north as सध्रीचीन

() () the remaining in the s. () () condition

तदवस्थम् 7. $\frac{4}{5}$ rising of the s. condition

सस्यनि vs said in the s. way सम्यगुक्त

the s. as निर्विशेषम् निर्विशेषेण in () (), n, achas

the s. business एककार्यम् s. government or condition

relation समानाधिकरणम् the s. object समानकमेन

the s. sentence एकवाक्यम् the s. 'noti

एकश्रुति the s. time समकालः the s.

village एकग्रामः gana गहादि Pan 4.2.126,

the s. work एकवाक्यम् the s. work

standing always in the s. case नियताविभक्तिक

the state of having the s. wife एक-

taking place at the s. time युगपत्काल

that (member of a compound) which (when the com-

and is really no more than a show in our name.

सुफलभक्ति दि. 1.2.4 संख्या 107 1944

सिद्धयन्त्र (सद्ग्रीची) , १९०० ई. , पृष्ठ-
२

तथावर

लेनैव मंत्रेण .

sameness n सुवचाम्. MBh, Ragh, Sarvad, etc.

साम्यम् MundUp, MBh, etc, साम्यत्त्वम्, साम्यत्वात् Mn,

MBh, साम्यम् ŚBr,, MBh, Hariv, etc, समिति f L

सहस्रम् (W) सहस्रत्वम् (KātyŚr, Sch) (as of

flowing waters) सहस्र L — लि m (only L).

sameness of aim सामर्थ्यम् Pat, Hariv, Suśr, etc

s. of characteristics सालक्ष्यम् Sarvad s. of charact

er with सादात्म्यम् (instr, loc or in comp) BhP, Sāh

s. of form सामान्यम् Mn, MBh, etc s. of level सामान्यम्

VarBrS s. of meaning सामान्यम् Pat, Hariv, Suśr, etc

s. of nature सामान्यम् MBh, Kāv, etc s. of nature

with सामान्यम् instr, loc or in comp BhP, Sāh s. of

objects compared to one another सामान्यम् Pratāp, Kuval

s. of opinion सामान्यम् f ĀśvŚr, Prab, Hit, ~~xxxxxx~~

s. of opinions सामान्यम् MBh, Ragh, Rājat, etc s. of

(rūpa) form सामान्यम् Pāṇ 6.1.85, Vārtt 26, ~~Vā~~ Vām

2.2.17 s. of tone ऐकश्रुत्यम् ĀśvŚr, Kās s. of

words ऐकश्रुत्यम् Jā m s. with all things सर्वसमता

W.

according to Samhita यथासंहिताम् ind RPrāt as in

in the S. text संहितावत् ind MW a kind of S.

नपि संहिता TPrāt not belonging to the S. text (e.g.

the word iti, added for grammatical purposes in the Pada-

pāṭha to certain words) अनाथ mfn ~~RRx~~ RPrāt

the S. of the gods देवसंहिता SamhUp 6.4 the S. of

of the Rig-Veda ऋक्संहिता Mn 11.262 the S. of the

Rishis ऋक्संहिता SamhUp the S. of the Taittirīya

संहिता
 वैजसनीयसंहिता 'the S. of the Vājasaneyins' वाजसनेयि

the S. text of the Veda वेदसंहिता Mn 11.258.

four Śamīś long वातुः शमी Kaus 137 made of the

wood of the Śamī tree (Prosopis spicigera) शमी त- mf

(इ) n KātyŚr, Gobh a leaf of the Ś.-tree शमी पत्रम्

TBr the Ś. fruit संगरम् L.

a follower of Śaṅkarācārya शंकरः MW rela-

ting to or derived from or composed by S. शंकर mf

(३) n. Sarvad, § Cat.

the Sāṃkhya doctrine परिणामवादः Sarvad the S.

doctrine in a restricted sense (excluding the yoga- Sāṃ kh

ya) निरीक्ष्य सारव्यासः Sarvad the S. philosophers

तद्व्याख्यानः m pl Bādar 2.4.9, Sch the s. in the S.

32556

philosophy काव m Comm.

Śāṇa n अनुरा •

a quarter of a Śāna (i.e. a Māsha) ३१११५५८ Car

weighing a Ś. ३१११५५८ mfn Bhpr , ३१११५५८ mfn

Hariv weighing 3 śānas ३१११५५८ ३१११५५८ mfn

Pāṇ 5.1.36 ~~varikk~~ worth two Ś. ३१११५५८ mf(३)n .

fit for Saṅgu २१०१५.०२१

mfn Pāṇ 5.1.2, Vārtt

1, Pat.

samative adj भिषज् RV, etc , भिषज् f

(३) RV, AV, AitBr , भिषज्य f(आ) Kāṭh - गरद्य

W.

sanctification n प्रशमनम् .

complete sanctification (by penance, etc) सिद्धि

f L.

sanctified adj - तीर्थभूत Bhp 3, तीर्थभूत Mn

11.197, Kull , तीर्थभूत MBh 13, Bhp 1.13 — संस्कृत

ŚBr, etc.

a man of one of the three classes who has been sanc-

tified by the purificatory rites संस्कृतः W.

sanctify vb तीर्थीकृ BhP 1.10 - पुज्जीकृ

HParis.

sanctifying adj तीर्थीकरण BhP 5 .

having sacntifying feet तीर्थपाद (Kṛishṇa) BhP

3.9, तीर्थपाद BhP 3.6, तीर्थपाद BhP 1.4.8.12.

sanction vb संवर्ण ~~संवर्णः~~ -- ~~संवर्ण~~ संवर्णयति MBh,

SaddhP, Divyāv.

sanction n आश्रयः -- मतम् L.

a term of sanction र-वसि ind with the s. of the

the Veda. श्रुतिप्राप्त्यतः ind Mn 2.8.

sanctioned adj पवित्रित Mear, Caṇḍak, Brahm-

aP पवित्रीकृत Pañc, Śāntiś - संवर्णित Lalit.

not sanctioned by tradition असंप्रदायिक Uttarakar,

Common on Mn 3.127, etc s. by authority प्रमाणदृष्ट Kap

s. by the Veda or Vedic ritual वेददृष्ट MBh.

to be sanctioned मन्ताव्य Hit (v.l. अनुमन्ताव्य).

sanctity n ऋभिवचसम् AV, etc, ऋभिवचसु

ĀsvGr, Mn, MBh, etc.

conferring sanctity ऋभिवचस्य mf(आ)n Br, BhP

an object of the highest s. लीयतमम् BhP 5 renown-

ed for s. ऋभियशसिन् mfn Br.

sanctuary n वीहारः W, विहारः — आयतनम्

ChUp, R, Mn, Pañcat, etc — उपस्थानम् PārGr — समाधि

m W, RTL 261 — महालयः W (as place of sacrifice)

संवरणम् RV, AV — चैत्रम् L (where the image of

a deity is placed) गर्भगृहम् Kād, Kathās, RTL P 440,

गर्भगेहम् Kathās 55.1331.

Durga's sanctuary देवीगर्भगृहम् Kathās 'having

an opening like that of a Buddh sanctuary' (a hermit's

water pot] चैत्यपुराः L a place made sacred by a

s. चैत्यस्थानम् MBh 13.4729 & 7701 a s. near a vill-

age चैत्यः , चैत्यम् ĀśvGr 1.12, ~~Parāś~~ Parās,

Yājñ 2.151 & 228, MBh, etc the s. of a temple गर्भगारम्

Kathās 7.71, ~~the s. of a temple~~ गर्भगृह गर्भभवनम् Mālatīm

1. $\frac{20}{11}$, Kathās 15.175 , श्रेष्ठोत्तरम् Inscr , गर्भः

VarBrS, RTL p 445 together with sanctuaries सहचैत्यवत्

sand n सिक्ता VS, etc — वातुका sg and pl

SevetUp, Mn, MBh, etc, वातुका R, वातिका L — पांसु

(mostly pl) AV, etc, पांसुकानि n pl MBh — रेणु m(f)

Siddh, n g अधि वादि) RV, etc सूक्ष्मशक्तिरा L, सूक्ष्मा

L, महासूक्ष्मा L, महास्तक्ष्णा L ^{इष्टगन्धम्} ~~सु~~ L —

कपिशः W — प्रलोभनी L — प्रवाही L, प्रवाहोत्था

Gal, पानीमयूर्जिका L, पानीमयूर्जिका L ^{वर्णिक.} (perhaps) वारि

Krishnaj — इतिहास (only L).

abounding in fine sand सूक्ष्मवालुक mfn R abound

ing in s. सिक्तावत् mfn AV 'the being mere s.'

(nothingness, vanity) वालुकात्वम् Kautukas the con-

dition of s. सिक्तात्वम् Ragh consisting of s. सैकत

mf(इ)n ŚBr, etc , सिक्तामय mf(इ)n L , सिक्ता ^{तिल}

mfn Bhart, Prab, सिक्त्य mfn VS , वालुकामय mf(इ)

n Bhpr, Heat containing s. वालुक mfn L expressi-

ve of some quality belonging to Sāṅgamishṇu s. साङ्गमिष्णु

→ mfn TBr full of s. सिक्तामय mf(इ)n

L good s. सुसिक्ता L a grain of s. (mostly) सिक्ता

f pl, सिक्ता , महीरजस् n MärkP ~~kk~~ having s. in

in the eyes कूपदृश mfn Comm hot s. as gruel

(a certain punishment in hell) करम्मवातुकाः f pl

MärkP, MBh a kind of ~~xind~~ s. साङ्गमिष्णु mfn TBr ,

सुशेरु m TBr (Sch) made of s. सैकत mf(इ)

n ŠBr, etc , वातुकामय mf(इ)n Bhpr, Heat making

impressions on s. (said of drops of water) मुद्रितपान्मु

mfn Amar the nature of s. सिकतात्वम् Ragh 'one who

has played with another in the s.' (a friend from child-

hood, contemporary) सहपांसुवितः 'playing at heaps of s.'

(a kind of child's game) वालुकाचैत्यक्रीडा HParis

resembling s. वालुक mfn L s. and other things

वालुकादि m pl Subh 's.-lord' (N. of Śiva)

वालुकेखरः RTL 90 's.-sea' (a desert) वालुकाब्धि

m Vcar, वातुकापवि: MBh, Rājat s. used for rubbing

the feet पादधावनिका L 's.-vessel' ((prob) a kind of

hour glass (used for astron. purposes)) रेणुगर्भः MW .

strewn with white s. पाण्डुसिक्त mfn Śak 2.5 togeth-

et with s. सशर्कर mf(आ)n VarBrS.

sandal n 1 I (Sirium myrtifolium) चन्दनः

चन्दनम् Nir 11.5, MBh, R, etc (ifc f आ Ragh 6.61) —

मलयजम् Kāv, Suśr — शीरवण्डः, शीरवण्डम् Kāv,

Kathās, etc — परागः L — तैलपर्णी L — पट्टरागः L

— योग्यम् (only L) — वर्णक, वर्णकम्, वर्णिका L —

वलगुक्कम् (only L) — विकटम् L, वेधकः L,

शिवम् L — शीतलप्रदः L, शीतलप्रदम् A, शीतलम्

L, दुग्धः L — श्वेतसारः L — सारङ्गः (ifc f आ)

सितम् L , सुगन्धम् L , सुगन्धि n L.

anointing the body with sandal शीरवण्डाङ्गिराग Kathās

anointing with s. शीरवण्डानिलेपनम् Hit anointed with s.

(Śiva) चन्दनम् mfn MBh 13.1249 ~~black~~ black s.

हरिप्रिया L consisting of s. wood चन्दनम् mfn

VarBrS, Kād , (candana) चन्दनम् mf(इ)n Bhartṛ 2.

98, Prasannar 6.32 cool as s. शीरवण्डाङ्गिराग mfn Kathās

a dark kind of s. wood कालीयम् Suśr dry s.-wood

सुक्लि n L a fine s. tree सुचन्दनः R flowers

and s. (prepared together at seasons of worship) गन्धयुग्मम्

W a kind of coarse s. वेडम् E, साग्नानिच्छेन्नयन्दा

a kind of fragrant s. मङ्गुलया (only L) a kind of

fragrant yellow s.-wood सुशीतम् L a kind of red s.

रक्तपत्राङ्गुली L a kind of s. (of the colour of brass and

very fragrant) उत्पलगन्धिकम् L a kind of s. कडुका

L , अहलगन्धम् L , बहुगन्धा L , भोगिवलुभम्

L , माधवप्रियम् Gal , शम्बरचन्दनम् L , शाबरम्

L , शम्बरम् L , शीतकम् L , शी चन्दनम्

स्फाटिकम्

HParis , खेतलबरम् L , सपहृदय चन्दनः - ।

कैरातम्

पतंगम्

ĀśvGr, Paris , ~~स्फाटिकम्~~ L a kind of s. wood / कैरात

चन्दनमय

Bhpr made of s. wood ~~चन्दनमय~~ mfn VarBrS, Kād a

उरगसारचन्दनम्

kind of s.-wood ~~चन्दनमय~~ Lalit , कनकः L,

कातरसारः Bhpr , किरातवल्लभम् Gal , गन्धकाष्ठम्

L , गोचन्दनम् Suśr, गोशीर्ष , गोशीर्षकः

Kād , (brass-coloured and very fragrant) गोशीमम् RY

R 4.41.59, गोशीमः L, Buddh, Jain , महागन्धम् L,

लोहितम् L , शिलोद्भवम् L a kind of yellow s.-

wood सुवर्णम् L a kind of s.- wood हास्य L

made of s.-wood उरगसारचन्दनमय mfn Lalit moist

unguent of s. शीरवण्डाद्रिबिलेपनम् Kathās pounded s. चूर्णः

चूर्णम् ŚāṅkhŚr, KātyŚr, Kauś, MBh, etc (ifc Pāṇ

6.2.134), ~~गन्धः~~ गन्धः Caurap the powder of the

युगेम्

s.-wood उरगसारचन्दनं & Lalit a quantity of s. शीरवण्ड -

रवण्डम्

रवण्डः शीरवण्ड Subh red s. रक्तचन्दनम् Bhpr , रक्तसारम्

Bhpr, रक्तक्तम्

~~Bhpr~~ L , शीरवण्डनम् L , हरिप्रिया L red s.-

wood उरगक्तम् L , लाम्बु Npr, लाम्बुक्षः लाम्बु-

सारम् लाम्बुसारम् लाम्बाभम् L , प्रवालफलम् Bhpr ,

कुसीदम् L , लसम् L , सेवम् L 's.

mountain' (the Malaya) चन्दनगिरि m L , (the Malaya

range) शीरवण्डपुरवीधरः Vcar the s. tree यटीरः

~~MBh~~ Bhpr , पाटीरः (only L) , पीतसरः L ,

मद्रुक्षी m L , मलयजः MBh , मलयकुमः Ragh ,

मलयरुहः Śis , याम्यः L , रोहणकुमः L ,

रोहिणः Suparn, MBh, Hariv , शीरवण्डः शीरवण्डम् ।

Kāv, Kathās, etc , शीरवण्डकुमः Rājat , सप्तवारसम् L ,

सर्पेष्टम् L , हिमः L s. unguent शीरवण्डचर्मा

Gīt s. water चन्दनोदकम् Kāvyaḍ 2.40, ~~xxx~~

चन्दनवारि n MBh 5.1794, R 3 , मलयजरसम् Vām

sandal-wood चन्द्रकान्तम् L , वर्णिकदातु n Hariv ,

चन्दनवनी Sāh , , चन्द्रयुति m Bhpr , तिलपर्णिकम्

L, Sch , तिलपर्णिकम् Suśr 5.7.12 , तिलपर्णम्

Bhpr 5.2.16 , तैलपर्णिकम् Npr , एकाङ्गम् L ,

गन्धराजम् L , गन्धसारः L , गन्धाढ्यम् L,

फलकिन् m (prob n) L , भद्रशायम् L, भद्रशियम्

Suśr, भद्रशी L , मङ्गलयम् L , मलयोरभवम् L,

मालयः L , मोचाटः (only L) , रौहिणम् MW,

सपत्निरसम् L , सपत्निरसम् L , , सारगन्धः L ,

सुरोत्तरः L , (of cooling properties) हिमम् Suśr

smelling of s. चान्दनगन्धिकः mfn Pañ 4.2.65 (not all

MSS) a sort of s. tree हरिचन्दनः हरिचन्दनम् Śis,

BhP, ~~Śisr~~ Śatr a sort of dark s.-wood नरचन्दनम् L

white s. श्वेतचन्दनम् Pañcar , सुशीतलम् L ,

शीतगन्धम् L white s.-wood महार्हम् L ,

वेवरोत्थम् L wind that comes from s. trees परीरमाकृतः

Hear yellowish white s. (very fragrant) सोमयोनि

m ↓ yellow s. हरिचन्दनः हरिचन्दनम् MBh, Kāv,

etc , हरिगन्धः L , पीतगन्धम् पीतचन्दनम् L,

कालानुसारकम् L , प्रविरः L , सुरार्हम् L

the yellow s.-tree हरिद्रः हरिद्रकः VarBrS

yellow s.-wood अर्कः L , नन्दनजः L, नन्दोद्यः

Gav , नारायणप्रियः L , प्रचेलम् L , बर्बरम्

नामते

to become a sandal tree

चन्दनाय

Nom

चन्द

Cān, ~~Subh~~ Subhto represent a s. mark in the forehead

शीरवण्डतमालपत्र

Nom

शीण्डतमालपत्रति

Prassa-

nnar.

नहः

2 I उपानह

f TS, ŚBr, Mn, MBh, etc, उपा

(in comp) MBh, Pāṇ 5.4.107 - पादिका L.

2 II कोशः L.

furnished with sandals

सो पानह

mfn

Āpast,

सोपानत्क mfn Gobh, Mn, Car wearing s. सपादुक्

mfn R.

sandbank n सैकतम् (ifc f आ) MBh, Kāv, etc

७ सिकताप्रायम् L, सिकतामयम् W - पुलिनः पुलिनम्

(६ अध्यादि) MBh, Kāv, etc - द्वीपः द्वीपम् RV, ŚBr

MBh, etc - वातुकी L - पादचातुरः पादचत्वरः (L),

परिष्यन्दः ŚBr, KātyŚr.

adorned with sand-banks पुलिनभाण्डित mfn R belong

ing to s. सैकतिक ~~mfn~~ mfn MW a dry sandbank धनु

f RV, AV 1.17 having no sandbanks nor lotus flowers (as

a river) विपुलिनाम्बुरुह mfn śis having sandbanks s. सैकतिक

mfn Kālid having s. for hips (said of Gambhīrā river

personified as a female) पुलिनजधना Megh possessing

s. सैकतवत् mfn MW relating to s. सैकतिक

mfn MW.

sandbath n वातुकारान्नम् Bhpr.

red sanders अर्कचन्दनम् L , लोहितम् L,

सुरङ्गम् W , सुरङ्गदः W yellow s. पीतसारम्

L, पीतकम् (only L) , पीतकाष्ठम् L , माकन्दी

L , विटि f L , संसम् L.

composed by or derived from Śāṇḍilya शाण्डिल्य

mfn Cat enjoined by or derived from Ś. शाण्डिल्य mfn

ŚBr, Lāṭy the doctrine of Ś. (in the ChUp) ~~शाण्डिल्य~~

शाण्डिल्यविद्या.

sandy adj सैकत f(इ) ŚBr, etc, सिकतेत

Bhart, Prab, सिकत्य VS, सिकतामय f(इ) L,

सिकतावत् AV, सिकतोत्तर ĀsvGr — पामुल ŚBr, R,

etc.

having sandy shores. सैकतिन् Kālid an island

with s. shores सिक्तामयम् W 'liked by s. soil' (gin-

ger) सैकतेषुम् L a s. desert मरुधन्वः BhP,

मरुधन्वन् m MBh, Hariv a s. shore सैकतम् (ifc

f आ) MBh, Kāv, etc , धन् f RV, AV 1.17 a s.

soil सैकतम् (ifc f आ) MBh, Kāv, etc , सिक्ता

Pāṇ 5.2.105 s. waste मरु m MBh, Kāv etc.

sane adj अनुन्मत्त, अनुन्मदित

AV 6.111.1-

4, अनुन्माद.

any work on Saṅgita-sāstra संगीतशास्त्रम् Cat.

sanguinary adj रुधिरसार Laghuj, रुधिरलावस

MBh.

having a sanguinary nature रुधिरसार VarBrS.

sanitary adj भेषज्य f(आ) TS.

a kind of dark Śāṅkha-pushpī विष्णुशक्ति L.

(in Sāṅkhya phil.) one of the eight Asiddhis

असत्प्रमुदितम् (in S. philosophy) the organs of senses

अवधृतानि n pl.

Sansevieria n कामदा Npr .

a kind of Sansevieria व्यक्तगन्धा (only L).

Sansevieria roxburghiana n (a sort of hemp from

which bow-strings and the girdle of Kshatriyas are made)

मूवा f Var, Suśr — निदहना Suśr — मधुरसा

Suśr — पिलुपर्णी पिलुकपर्णी Car, पीलुपर्णी

पीलुपर्णी: पीलुनी f L — गुणा L — गोपबली L — तिक्तबली

L , तेजनी L, तेजिनी Mn — दहनी L — पित्तली

L — भिन्नदली L, भिन्ना L, मधुदली L, मधुमती

L मधुशोण f L, मधुस्रवा L — रक्तला L — लघु + कोणिका

L — लिङ्गहाती f L (a plant from the fibres of which

bow strings are made) शिरवरा L , शिरवारिणी L, शिरवा^{वती}

L — शोण f L — सुरेवाषिण L , सुधा L , सुराङ्गिका L ,

सुवा L , रिगधपणी L.

made of the Sansevieria roxburghiana

मोव

mf

(इ) n GrŚrS, Mn, MBh the plant S. roxburghiana अमरी

L.

Sansevieria zeylonica n कमकरी कमकारी L —

गोकर्णी L — ज्वालिनी L — त्रिपणी L — दिव्यताली L ,

दृढरूपिका L — देवशेणी L — धनुगुणा L — धनुशेणी

L , ध्रुवा L पथक्त्वच L मधुस्रवः L , मधुलिका L

— मूलरसः L .

the plant Sansevieria zeylanica कुचिमुरवी MW.

any form of language not Sanskrit ३१५३१०६:

consisting of S. संस्कृतमय mf(ई)n Kāśikh ~~pinxxx~~

the S. language संस्कृतम् Śiksh, Bhar, Daśar, etc a

S.- Pārsian vocabulary पारसीनाममाला the S. and speech

of an actor भारती L .

sap n ऊजः RV 10.76.1, AV, SV, ~~Susr~~ Susr, etc,

* ऊजः MBh, Mn, 2.55, BhP, etc, ऊजः f-इषु शधि

f -- मेघः AV, TS, Br - दुग्धम् - निष्करः (L).

abounding in sap पयारिबन् mfn Br, GrS, Mn, MBh,

etc, (Spondias Mangifera) रसाढ्यः L absence of

s. अरसः L 'containing good s.' (N. of a partic.

Soma vessel) सुषोमः RV, सुषोमा RV containing

s. सरसः mf(आ)n TS, Br, GrS, GrS, Megh emitting

s. रसद mfn Nalōd full of s. रसवत् mfn

RV, etc , पयस्वत् mfn RV, AV, TS, Br, GrŚrS , पयस

mfn AV , पयोवृद्ध mfn RV , मेध्य mf(आ)n AV

good s. रुक्षारः MW ~~thaxing~~ 'having a bitter milky s.'

(Odina pumata) लिङ्गदुग्धा L having good s. सुसार

mfn MW , सत्सार mfn W 'having great s.' (firm,

strong) महारसार mfn R, Mālav having s. सारवत्

mfn Susr made of a distinct s. पुयग्रसमय mf(इ)n

BhP possessing s. and strength इष mfn s. issu-

ing from the cleft of a tree उत्पत्तिः ŚBr 14.6.9.31 the

s. of plants रसः (ifc f आ) RV, etc , क्षीरम्

(g. अधःपादि) R, Suśr, Megh, 106, Śak the s. or

trees शोणितम् Suśr six kinds of trees distinguish

ed by their s. (Butea frondosa, Grisea tomentosa, Achyran-

thes aspera, Cowach, Ghaṇṭā-pāṭali, Coraya) क्षीरम् W

(anything) which has lost its s. गतरस mfn W. †

to make into sap स्वरसीक स्वरसीकरोति Car.

the Saphara fish श्वेतकोतक. L.

sapid adj सुरस f(आ) RX R, VarBrS, Vās,

सरस्वत L.

sapidity n रसवत्ता .

characterized by sapidity रसात्मक mf(इका)n Cat

sapient adj सुचेतस् RV, Śis.

Sapindaship n सपिण्डता Mn 5.60.

